

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014 – 2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Linda Čtvrtečková

Vliv televize na vzájemný vztah žáků ZŠ s rodiči

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: ThDr. et PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2014 – 2015

BACHELOR THESIS

Linda Čtvrtečková

**The influence of television on interrelationship of primary
school pupils and their parents**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

ThDr. et PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

.....

Linda Čtvrtečková

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vlivy televizního vysílání na vzájemný vztah žáků základních škol, tedy dětí ve věku 6 – 15 let, a jejich rodičů. Cílem práce je zjistit jak (a jestli vůbec) se liší pohledy dětí a rodičů na názor, že televize je v dnešním moderním světě překážkou v dobře fungujícím vztahu rodiče s dítětem. Teoretická část je věnována úloze rodiny a televize v procesu socializace a společenskému trendu trávení volného času u televizních obrazovek, pořizování televizních přijímačů do dětských pokojů a důsledkům, které z těchto činností plynou. Praktická část zahrnuje výsledky dotazníkového šetření ohledně způsobu trávení volného času žáků ve společnosti televize, jehož součástí byly jak žáci vybraných pražských základních škol, tak jejich rodiče.

Klíčová slova

Média, rodiče, rodina, socializace, škola, školní třída, televize, volný čas, vztah s rodiči, žáci základních škol.

Annotation

The Bachelor Thesis deals with the influence of television broadcasting on the interrelationship between primary school pupils, i. e. children aged between 6 – 15 years, and their parents. The aim of this thesis is to determine differences between opinions of children and their parents on the idea that television is a barrier to a well-working interrelationship between a child and its parent in a modern world. The theoretical part describes the role of the family and the television in the process of socialization and a social trend of spending leisure time with television screens, buying televisions to children's bedrooms and the consequences that flow from these activities. The practical part includes the results of a survey by questionnaire regarding the way of spending pupils' leisure time in front of a television, including both pupils' and parents' answers.

Key words

Family, leisure time, media, parents, primary school's pupils, relationship with parents, school, school class, socialisation, television.

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 RODINA, TELEVIZE A ŠKOLNÍ TŘÍDA V PROCESU SOCIALIZACE.....	8
1.1 Rodina až na prvním místě.....	9
1.2 Televize jako chůva	11
1.3 Školní třída	13
2 ŽÁCI ZŠ A ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU.....	17
2.1 Volný čas ve společnosti rodičů	17
2.2 Volný čas ve společnosti médií	20
3 TELEVIZE A JEJÍ VÝZNAM VE SVĚTĚ MLÁDEŽE	24
3.1 Televize dříve a dnes	26
3.1.1 Z obývacího pokoje do dětských pokojů.....	27
3.2 Nebezpečné účinky televizních obsahů	30
3.2.1 Ochrana před negativními vlivy televize	35
4 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST – NEZBYTNOST PRO 21. STOLETÍ.....	38
4.1 Mediální gramotnost žáků ZŠ v ČR	39
PRAKTICKÁ ČÁST.....	41
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	41
5.1 Cíle, otázky a hypotézy.....	41
5.2 Výzkumný vzorek.....	42
5.3 Metoda sběru dat	43
5.4 Časová organizace výzkumu	44
5.5 Výsledky dotazníkového šetření.....	45
5.6 Interpretace a diskuse výsledků.....	64
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	68
SEZNAM ZKRATEK.....	74
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

Žijeme ve světě médií. Jsou všude kolem nás a každý den je používáme. Média přinášejí do našich životů mnoho pozitivního, ale také mnoho negativního. Jedním z negativních důsledků používání médií je roztržité a oslabení mezilidských vztahů, a to zejména pak toho nejdůležitějšího - vztahu rodiče s dítětem. Dnešní mládež totiž pravděpodobně raději sáhne po notebooku, telefonu či tabletu, místo toho, aby trávila čas s rodiči například hraním deskových her. Nedostatek společně tráveného času pak oslabuje vzájemný vztah (a vzájemnou komunikaci), který zejména dítě potřebuje.

Mezi zmíněnými médii zasahujícími do rodinného vztahu hraje neméně důležitou roli právě televize. V době svého vzniku měla funkci výrazně stmelovací. Celá rodina se sešla a užívala si společné chvíle. Má ale televize stejnou roli také dnes, nebo je ve vztahu rodiče s dítětem spíše překážkou? Neil Postman (1983) označil televizi za příčinu rozdělování a porušování hranic dětského a dospělého světa, jelikož umožňuje dětem nahlédnout do světa dospělých, který je plný násilí, drog a sexuality.

Mezi největší skupiny konzumentů médií patří beze sporu dnešní mládež, tedy žáci základních škol ve věku 6 – 15 let. Proto je cílem této bakalářské práce zjistit, popsat a analyzovat vliv televizního vysílání na vztah žáků základních škol se svými rodiči a dotazníkovým šetřením zjistit, jak se liší názor dospělých a jejich dětí na toto téma. Ráda bych poukázala na to, že rodiči nekontrolovaná konzumace televizního vysílání je překážkou v dobře fungujícím vztahu mezi žákem základní školy a jeho rodiči, a že s její absencí v domácnostech by byl tento vztah pevnější.

V teoretické práci se zabývám úlohou rodiny, televize a školní třídy v procesu socializace a způsoby trávení volného času mládeže ve společnosti rodičů a médií. Popisují „zázrak“ zvaný televize a jeho význam v době minulé a současné s důrazem na mediální gramotnost v 21. století. Předkládám názorné průzkumy a analýzy dětského diváctví a způsobů trávení volného času. Poukazuji na možná nebezpečí, která televize přináší a možné způsoby ochrany ze strany rodičů.

Praktická část je věnována tomu, jak žáci pražských základních škol tráví čas u televize a jakou roli v jejich televizním sledování hrají rodiče. Neméně důležitou součástí dotazníkového šetření jsou také názory rodičů na mediální konzumaci jejich dětí. Ačkoliv dotazníky obsahovaly podobné otázky, některé odpovědi se výrazně liší.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA, TELEVIZE A ŠKOLNÍ TŘÍDA V PROCESU SOCIALIZACE

Socializace je komplexní proces sociálního učení, odehrávajícího se v sociálním prostředí, díky němuž se člověk stává bytostí se specificky lidskou psychikou. Produktem socializace je osobnost jedince nebo také základní psychické funkce – tedy kognitivní procesy, emoce a motivy – které mimo jiné utváří postoje, obraz světa a instrumentální vzorce chování. Probíhá od raného věku dítěte v rodině, později ve škole, poté v zaměstnání a v důchodu. Je determinována masovými médii, ale i příslušností k pracovním či zájmovým skupinám (Nakonečný, 2009, s. 102 – 103). „*Je to velmi komplexní téma procesu přeměn, které začínají osvojováním základních kulturních návyků, později mluvené řeči a dalšími změnami, až po vpravování se do role svého pohlaví, orientace ve světě hodnot a jejich přejímání, respektive zvnitřňování*“ (Nakonečný, 2009, s. 101 – 102). Ačkoliv existují i názory, že socializace nás zbavuje individuality a svobodné volby, Anthony Giddens (1999, s. 60) tuto myšlenku vyvrací argumentem, že právě v průběhu socializace „*dospívá každý z nás k procesu sebeuvědomění a vytváří si schopnost samostatně myslet a jednat.*“

Nakonečný (2009, s. 102) ještě doplňuje, že proces socializace je ovlivňován dědičností, vrozenými způsoby chování a dalšími specifickými zvláštnostmi, jako je například stavba mozku nebo specifický vývoj smyslových orgánů. Socializace je jedním z hlavních témat sociální psychologie, neboť vysvětluje proces, jak se dítě stává aktivním a také „*závislost sociální bytosti na určitém fondu sociálních postojů a vzorců sociálního chování, který je jeho dalšími životními zkušenostmi modifikován a rozšiřován.*“ V procesu socializace si každý jedinec osvojuje své sociální role, tedy způsoby chování, které od něj očekává sociální okolí z hlediska věku, pohlaví, společenského statusu a situace, ve které se nachází. Jedinec vyvíjí kvality, které jsou nezbytné pro úspěšné začlenění se do společnosti. „*Nejdůležitějším konečným cílem úspěšné socializace je nahrazení externích sankcí interní kontrolou*“ (Nakonečný, 2009, s. 104 – 105).

Anthony Giddens (1999, s. 39) píše, že proces socializace je „pojivem“ mezi generacemi. Od počátku zrození dítěte, kdy se rodiče učí svým novým rolím, se veškeré jejich činnosti pojí s dětmi. Když se rodič časem stane prarodičem, zůstává nadále rodičem, ale opět se učí další sociální roli – roli prarodiče. Ačkoliv je proces kulturního osvojování nejsilnější v raném věku dítěte, trvá proces zvaný socializace po celý život.

Socializace se v základu dělí na primární (rané dětství), sekundární (škola a zaměstnání) a terciální (dospělost). Podstatou primární socializace je rodinná výchova, jejímž úkolem je uvést dítě do příslušného kulturního prostředí a naučit ho orientaci v něm (Nakonečný, 2009, s. 102). Sekundární socializace navazuje na socializaci primární v období předškolního a školního věku, ale také v dospělosti a z ní plynoucího zaměstnání. Nejdůležitějšími socializačními činiteli v sekundární socializaci jsou média a školní prostředí, neboť právě ty mají největší vliv na duševní, mravní i fyzický vývoj dítěte.

1.1 Rodina až na prvním místě

Rodina bývá v sociologii zařazována do kategorie primárních skupin. Pojem primární skupina zavedl a charakterizoval na počátku 20. století Charles H. Cooley. Dle něj se primární skupina vyznačuje osobním (bezprostředním) kontaktem svých členů, není příliš početná a její členové mají mezi sebou důvěrný, loajální a solidární vztah, který je zpevňován emocionální blízkostí. Členství v primární skupině vzniká zrozením nebo volbou, ale nikdy donucením. Primární skupiny jsou dlouhodobé a jejich členové se angažují celou svou osobností (Petrušek, 2009, s. 92).

O správnosti zařazení rodiny, sousedů a vrstevníků do primárních skupin se začalo pochybovat v druhé polovině 20. století, kdy se tradiční model rodiny začal rozpadat, a vznikly nové formy rodin. Zejména ve velkoměstech byla důležitost role vrstevníků a sousedů v procesu socializace oslabena nebo úplně vymizela. Nastal čas individualizace, kdy „sousedská výpomoc“ přestala existovat, děti si přestaly hrát spolu a začaly se uchylovat do svých pokojů, a to zejména k médiím. Tradiční primární skupiny stály vždy na vzájemné důvěře mezi jejími členy, ale dnes panuje v některých rodinách přesný opak – nedůvěra a cynismus (Petrušek, 2009, s. 93).

Jak tvrdí Miloslav Petrušek (2009, s. 94) – bezproblémově a nejefektivněji probíhá socializace v dobře fungujících rodinách. Tedy v rodinách, kde se na výchově

podílí oba rodiče, kteří se vzájemně respektují a důvěřují si, mají dostatek materiálního a finančního zajištění a dobré vztahy s prarodiči a blízkými rodinnými příslušníky. Za takových okolností může rodina dítěti předat základní informace nezbytné pro úspěšné zařazení do společnosti vrstevníků a později také do společnosti dospělých. Mohou je plně podporovat zásobou ekonomického, kulturního a sociálního kapitálu.

Na začátku druhé poloviny 20. století nastal ve společnosti fenomén zvaný „krize rodiny“, který je úzce spojován s druhou světovou válkou. Šlo o radikální sociální proměnu funkce a struktury rodiny. Jeho vznik je připisován mladé generaci narozené bezprostředně po druhé světové válce. Po mravním a sociálním otřesu, který válka představovala, se z této generace stala vlna skeptiků, která přestala věřit v „etos šťastné rodiny“ (Petrušek, 2009, s. 94).

Po úpadku tradiční rodiny se začala rozvíjet rodina moderní. Petrušek (2009, s. 94) charakterizuje tradiční rodinu tím, že je široká (vícegenerační); role jejích členů jsou hierarchizovány s tím, že v dominantní roli je otec; kapitál, který se předává je výhradně ekonomický a rodina je legitimizována. Moderní (nukleární) rodina se oproti tradiční vyznačuje především tím, že není vícegenerační – většinou se skládá z manželů a jejich dětí, které se od nich brzy odlučují a zakládají vlastní rodinu. Také sociální role jsou v moderní rodině oddělené a funkce rodiny již nejsou „univerzální“, ale jsou spíše pečovatelské, citové a sexuální. Nukleární rodina přenáší kromě tradičního ekonomického kapitálu také kapitál sociální i kulturní a hlavní roli v ní hrají děti a jejich výchova. *„Koncem šedesátých let 20. století dochází ke vzniku tzv. „postmoderní rodiny“, kde probíhá zcela odlišné formování a stabilizace emocionálně sexuálních vztahů mezi mladými lidmi“* (Petrušek, 2009, s. 95).

Jak píše Petrušek (2009, s. 96 – 97) – tradiční rodina, která byla považována za nejstabilnější sociální skupinu a instituci, se stala obětí vzpoury mladé generace. Jednotlivé kroky, které tuto vzpuru vystavěly, vedly až k současné podobě rodiny. Nastala tzv. „sexuální revoluce“, tedy zanikla skutečnost, že sex je vázán na rodinu jako na „legitimní prostředí sexuality“ a začalo legitimně docházet také k mimomanželskému a nezávaznému sexu. K uzavření vztahu již dnes není potřeba požehnání ani souhlasu rodičů tak, jak tomu tradičně bývávalo. Kromě ekonomického kapitálu se v současných rodinách klade větší důraz na kapitál sociální a kulturní. Lidé do práce chodí mimo domov (dříve řemeslníci pracovali doma), čímž dochází ke

vzdalování rodičů od dětí. Důležitou roli v socializačním procesu dnes hrají vrstevníci (zejména spolužáci), kteří jsou často výrazně sociálně diferencováni. Vrstevníci se odlišují v možnosti dostupnosti volnočasových aktivit (drahé koníčky), v odívání (značkové oblečení vs. second hand) a ve vlastnictví zejména „moderních“ předmětů, jako jsou chytré telefony, LCD televize, tablety, notebooky a podobně. Podstatnou část socializačních funkcí přejímají od rodiny formální instituce a organizace, jako jsou domovy důchodců, školy a školky a v neposlední řadě také masová média.

Pokud jde o začátek socializace a jeho základ, vzniká mezi rodičem (matkou) a dítětem ihned po narození. Právě mateřství je považováno za základ socializace a klíčovým elementem tohoto procesu je navázání první citové vazby mezi matkou a dítětem. Sociální interakce dítěte a matky je základním východiskem pro všechny další sociální interakce a její narušení může vést k závažným problémům v pozdějším vývoji dítěte. Zásadním požadavkem pro úspěšnou socializaci v raném dětství je připravenost matky reagovat na signály (potřeby) dítěte a realizovat jejich následné uspokojení (Šedřová, 2006, s. 17).

Výrost a Slaměnik (uvádí Součková, 2013, s. 10) pojímají rodinu jako nejdůležitější složku socializace, protože je pro dítě vzorem, formuje osobnost, poskytuje vzory rolí mužských i ženských, vzory chování v daných životních situacích a reprezentuje normy žádané společností. Navazují také na Giddense, když píše, že si rodinnou socializací vytváří jedinec názory a postoje ke svému okolí a k sobě samému. Na každého jedince působí okolní podmínky, které ovlivňují jeho život, ale právě většinu zkušeností, které si do života neseme, máme z rodiny. A je to právě rodina, ve které vznikají první názory a pohledy na svět, ovšem tyto pohledy mohou také ovlivnit okolní činitelé, v dnešním světě zejména masová média.

1.2 Televize jako chůva

Ačkoliv nelze s jistotou připisovat médiím přímý socializační vliv, výzkumy a diskuze o médiích jako socializačním činiteli se vedou a věst budou. Média buď mohou posilovat a podporovat ostatní socializační prostředky, nebo znamenají hrozbu pro rodiče, vychovatele a učitele, protože mohou ohrožovat hodnoty, které se dětem snaží tito lidé předávat (McQuail, 1999, s. 392 – 393).

Dle Bernda Schorba (uvádí Švarcová, 2008, s. 14) lze na média v procesu socializace pohlížet ze tří úhlů. Za prvé (nejčastější způsob) – média jako faktor socializace, který stojí „vedle“ ostatních socializačních mechanismů. Za druhé – média jako zprostředkovatel socializace, které stojí na stejné úrovni jako další socializační činitelé a jejich působení slouží zejména k didaktickým a socializačním účelům (Seznamová ulice, Kostičky). Za třetí – média jako nástroj socializace, který stojí na stejné úrovni jako další socializační činitelé a podstatou je účelové využívání médií v procesu socializace.

Podstatou působení médií v procesu socializace dle Denise McQuaila je teze, že *„média mohou pomoci symbolické odměny či trestu za různé druhy chování představované v médiích učit normám a hodnotám,“* nebo že je to *„proces, v němž se všichni učíme, jak se chovat v určitých situacích, a dozvídáme se o očekávaních spojených s danou rolí či postavením ve společnosti“* (1999, s. 393). Některé studie uvádějí, že děti a pubescenti mají tendence přebírat televizní vzory a aplikovat je ve svém životě, ve svých zkušenostech (McQuail, 1999, tamtéž).

Dle De Fleura a Ball-Rokeachové (1996, s. 136) vychází myšlenka socializační funkce médií z toho, že jako instituce zasahují do všech základních socializačních institucí – do rodiny, školy, náboženství a také do institucí politických a ekonomických. Média jsou obsahově a časově flexibilní. To znamená, že předávané hodnoty, postoje a vzorce chování, které byly dříve úlohou jiných institucí, dnes přebírají média a jejich vliv na jedince je téměř okamžitý. Média doprovází na rozdíl od rodiny či školy jedince po celý život (CZECH, 2010, online).

Podrobněji vysvětluje socializační funkci médií psychoterapeut Juraj Barbarič (2011, online). Tvrdí, že socializační funkce masmédií spočívá v tom, že prezentují různé formy lidského chování, hodnot a postojů, které určují či usměrňují lidské chování a jednání. Díky své všudypřítomnosti a oblíbenosti utváří veškerou sociální realitu. Nejsilnější vliv pak mají audiovizuální média (zejména televize), jelikož poskytují „potravu“ pro dominantní smyslové vjemy člověka, kterými jsou sluch a zrak a díky tomu mohou vyvolat velmi intenzivní emocionální reakce. *„Televize hraje v procesu socializace asi nejvýznamnější roli, kromě jiného díky své snadné dostupnosti a díky sociálně-patologickému jevu odkládání dětí k televizi, nemluvě o tom, že v mnoha domácnostech televize neustále běží jako pozadí všech dalších událostí a interakcí“*

(Barbarič, 2011, online, cit. 2015-01-24). Pravděpodobnost ovlivnění jedince televizí je také závislá na tom, jak moc jsou její obsahy reálné (Gunter a McAleer, 1997, s. 46). Skrze mediální obrazy se děti, ale i pubescenti seznamují se sociálními normami, rolemi a očekávanými způsoby jednání všemožných sociálních skupin a na základě toho si vybírají, do které z nich v budoucnu vstoupí. Proces, kdy mladí diváci přijímají televizní vzorce chování či normy za své, se nazývá internalizace sociálních norem a přejímání těch negativních může vést k prohlubování sociální patologie. Největší riziko tohoto procesu spočívá v jeho „plíživosti“ a v tom, že probíhá podvědomě či nevědomě. Velmi silný vliv má televize na děti a mladistvé, kteří nejsou schopni vědomé reflexe a korekce nabízených informací (Barbarič, 2011, online). Úzce tento fakt souvisí s tzv. teorií vzorů, která vychází z toho, že *„médiá nabízejí nepřeborné množství vzorů, jak se chovat v různých rolích a situacích, s nimiž se mohou uživatelé médií identifikovat, a tak si v dlouhodobé perspektivě zajistit větší naději, že se úspěšně včlení do společnosti“* (Jirák a Köpplová, 2009, s. 357).

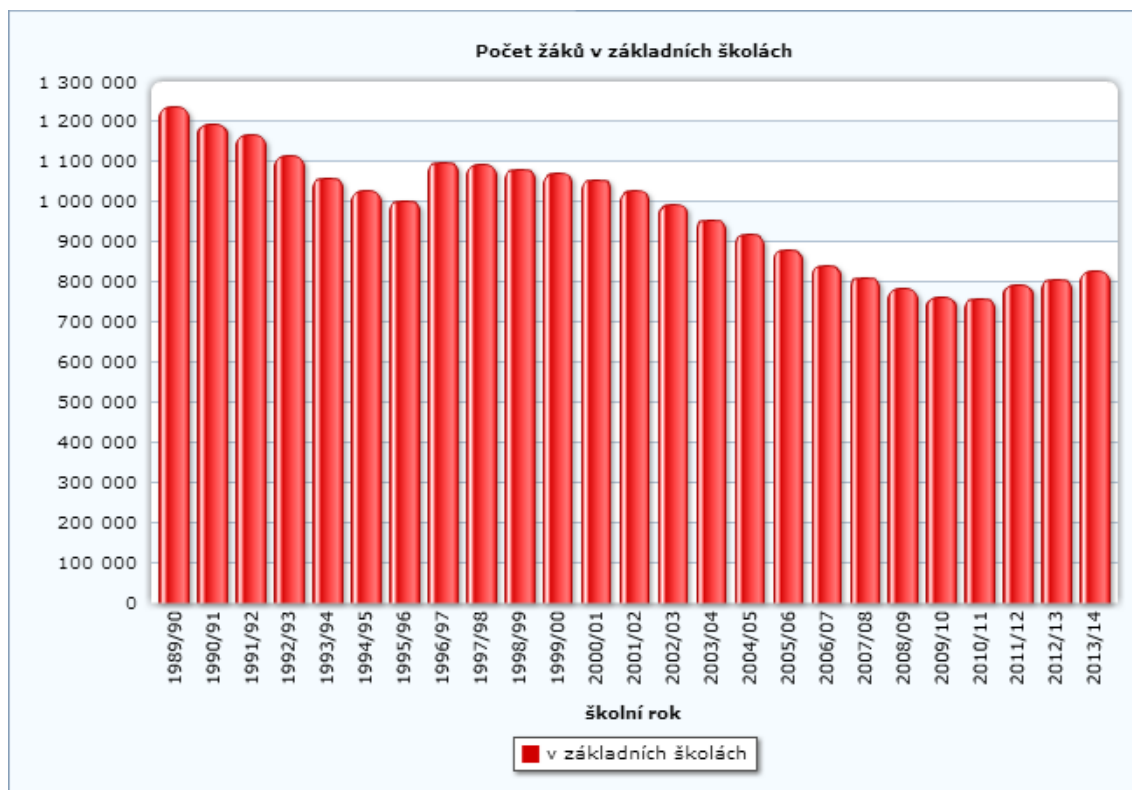
1.3 Školní třída

Mezi primární socializační činitele patří bez pochyby také prostředí školní třídy, která je řazena mezi malé sociální skupiny, jelikož se počet jejích členů pohybuje v rozmezí od tří do čtyřiceti jedinců. Právě ve školním období je jedinec silně socializován, a to především díky vrstevníkům a učitelům, kteří s jedincem (žákem) sdílejí stejné prostředí – třídu.

Je nezbytně nutné definovat pojem, který je klíčový pro tuto kapitolu a také celou bakalářskou práci, a tím je „základní vzdělávání“. Dle Školského zákona č. 561/2004 Sb. ze dne 24. 9. 2004 (Hlava II, § 44) *„základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.“*

V České republice se současně dostává základního vzdělání přibližně 800 000 žáků (viz Graf 1).

Graf 1: Počet žáků na základních školách v ČR v období od r. 1989 do r. 2014

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2015-01-25

Hlavní podstatou základní školy a školní třídy je zajištění intencionální a funkcionální edukace. Každá škola má svou vlastní specifickou strukturu a organizaci všech osob, které jsou její součástí. Miroslav Dopita (2014, online, cit. 2015-01-24) píše, že školní třída je „náhodně nebo cíleně vybraná skupina dětí či mládeže ve zhruba stejném věku a přibližně na stejné vzdělanostní úrovni. Tato skupina se schází pravidelně pět dnů v týdnu obvykle ve stejném čase. Jedním z účelů, proč se tato skupina schází, je získávání znalostí, dovedností a formování postojů nejen za pomoci učitele (vyučováním), ale i vlastní prací (učením). Třída jako skupina i každý její člen je učitelem hodnocen.“

Třídy se skládají z žáků, jejichž předpoklady a schopnosti učit se se mohou značně lišit. V důsledku heterogenity žáků musí také vyučující přistupovat ke každému z žáků odlišně. Ke zmírnění podstatných rozdílů mezi žáky v jedné třídě slouží primární

selekce, která na základě přijímacích testů rozčlení žáky na schopné a méně schopné, kteří jsou následně doporučeny do speciálních škol, které jsou pro jejich speciální potřeby vyučování určeny (Dopita, 2014, online).

Pro období školního věku (jak základních, tak středních škol) jsou typické některé socializační funkce, které umožňuje právě malá skupina vzniklá v rámci školního prostředí. Členové této malé sociální skupiny, tedy žáci nějaké školní třídy (vrstevníci), jsou jedinečným zdrojem informací, který lze jen těžko něčím nebo někým nahradit. V rámci třídy totiž vznikají specifické meziosobní vztahy, které jsou východiskem pro jedince a jeho budoucí návyky sociálního chování ve společnosti vrstevníků, ale také jsou vzorem pro návyky společenského chování v přítomnosti autority. Žák se učí podřizovat se nastoleným pravidlům a normám. Malá sociální skupina jako je školní třída umožňuje jedinečný způsob emocionálního kontaktu. Člen školní třídy si totiž uvědomuje svou pozici a roli ve skupině, ale také třeba solidaritu a váhu vzájemného kamarádství a pomoci. Pro děti staršího školního věku je základem pro osamostatnění, ale zároveň jim poskytuje důležitý pocit emocionální spokojenosti a stability. Rozhodující je pro starší žáky okamžik, kdy pocítí, že si zasloužili vlastním chováním a jednáním respekt a lásku svých vrstevníků (kamarádů) a uvědomí si význam tohoto důležitého momentu (Kon, 1988).

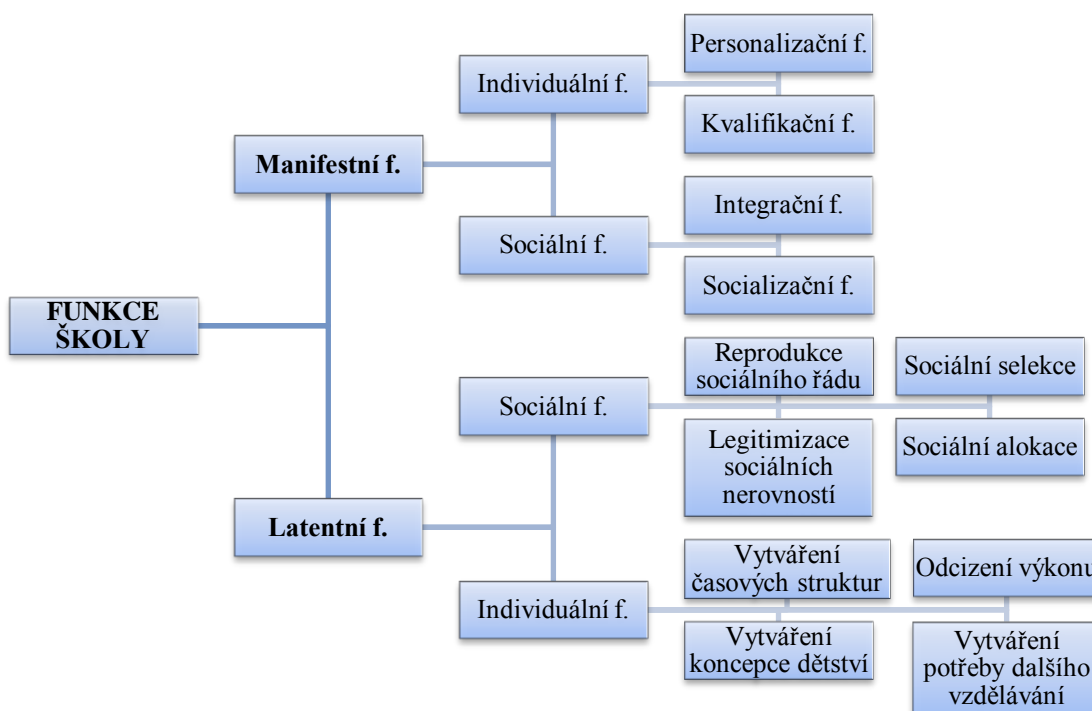
Při přiřazování socializačních funkcí školy můžeme také vycházet z funkcí školy jakožto organizace, které předkládá Zdeňka Krátká (2012, s. 36 – 38) ve své diplomové práci „Funkce školy a školního vzdělávání v současném pojetí“. Primárně můžeme dělit funkce školy na manifestní – očekávané či plánované důsledky školní činnosti a latentní – neočekávané či nepředvídané důsledky školní činnosti.

Manifestní funkce dělíme na funkce individuální (personalizační a kvalifikační) a funkce sociální (socializační a integrační). Hlavní úlohou individuální manifestní funkce je zejména tvorba individua jak celistvé, samostatně jednající osobnosti a zaměření jedince na vzdělávání jako na hlavní prostředek k rozvoji osobnosti. Hlavním cílem sociální manifestní funkce je reprezentovat jedinci hodnoty a normy dané sociální skupiny a úspěšné zařazení do formálních i neformálních skupin v rámci školy i společnosti.

Latentní funkce dělíme též na funkce individuální a sociální, ale s tím rozdílem, že funkce nejsou záměrné či plánované. Individuální latentní funkce školy spočívá

v tom, že vytváří časové struktury (školní vs. volný čas), reprezentuje koncepci dětství (uvědomění období nezralosti a dočasné přípravy na budoucí povolání), odcizuje výkon (nasazený výkon neumožňuje dosáhnout hmatatelných výsledků, ale vede pouze k příslibu budoucího úspěchu) a v případě správného nasazení, motivace a úspěšnosti vede k vytvoření potřeby dalšího vzdělávání. Sociální latentní funkce školy spočívá v reprodukci sociálního řádu (osvojování sociálního řádu, rolí, očekávaných způsobů jednání, atd.), legitimaci sociálních nerovností (přijímání aktuálního sociálního řádu za přirozený, spravedlivý a důvěryhodný), sociální selekci (postup úspěšných žáků k dalšímu stupni vzdělání a stagnace žáků neúspěšných v aktuální sociální pozici) a sociální alokaci (rozdělení rolí a pozic v hierarchii společnosti na základě úspěšnosti v procesu vzdělávání).

Graf 2: Struktura funkcí školy jako organizace

Zdroj: Krátká, 2012, s. 36

2 ŽÁCI ZŠ A ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU

Existuje nesčetně aktivit, kterým se mohou studenti základních škol ve volném čase věnovat, ale nevěnují. Mohou za to média a v první řadě právě televize, jelikož ta je stále hlavní zábavou ve volném čase dnešní mládeže.

Volným časem se dle Hofbauera (2004, s. 13) myslí doba, kdy nevykonáváme činnosti pod tlakem závazků, které vyplývají z našich sociálních rolí. Obecněji bychom ovšem mohli říci, že volný čas je ten, který nám zbývá po splnění pracovních (školních) a nepracovních povinností. Je to činnost, za jejíž hlavní funkce je považován odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti.

2.1 Volný čas ve společnosti rodičů

Prvním, kdo ovlivňuje výběr volnočasových aktivit dítěte, jsou rodiče. Jako primární socializační činitel má rodina zásadní vliv na formování osobnosti (Hofbauer, 2004, s. 56). A právě rodiče jsou tedy odpovědní za to, jak jejich děti tráví volný čas. Nejen proto, že by jim měli společně stráveným časem poskytnout citové uspokojení, ale také proto, že jsou pro své děti ohledně volnočasových aktivit vzorem, který děti přebírají a v dospělosti stejný vzorec trávení volného času aplikují ve své rodině.

Existuje několik faktorů, které mají zásadní vliv na dítě a na způsob, kterým tráví volný čas. V první řadě je to úplnost a velikost rodiny. Dle průzkumů totiž tráví svůj čas pasivními aktivitami nejvíce děti z neúplných rodin. Značný vliv má dle Hofbauera (2004, s. 57) také realizace volného času uvnitř rodiny. Zejména pak rodinný způsob a styl života, postoje, způsob výchovy a časové a hmotné předpoklady vytvářené pro volnočasovou činnost. „*Připravenost rodičů umožňuje, aby v tomto ohledu nepůsobili ani jako činitel direktivně rozhodující, ani neponechávali volný průběh živelnosti, nýbrž aby byli spíše inspirátorem, iniciátorem nebo spoluorganizátorem aktivit svých dětí a celé rodiny*“ (Hofbauer, 2004, s. 57). Ne všechny rodiny ale tuto možnost mají nebo využívají. I přes všechny možné nedostatky a problémy zůstává rodina základem, na kterém stojí bohatost života dětí a jejich zážitků v něm.

Primárním úkolem, který by měli rodiče umět dítěti zajistit, je vytvoření příznivých podmínek pro daný způsob trávení volného času, a to jak ekonomických, tak sociálních. Rodina musí mít takové uspořádání, aby dětem poskytovala dostatek

volného času, ale také jakýsi symbolický návod pro jeho naplnění, prožívání a plánování (Hofbauer, 2004, s. 61).

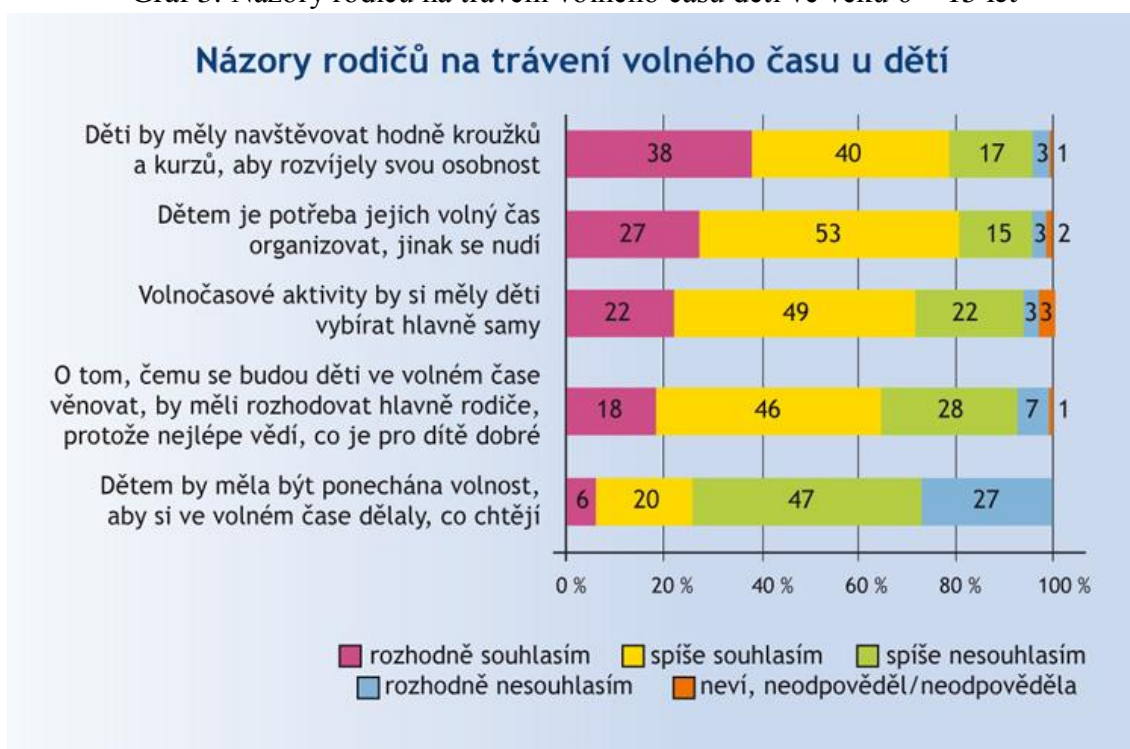
Dle Hofbauera (2004, s. 61 – 62) je žádoucím stavem rodina, ve které rodiče mají zájem na tom, aby jejich dítě prožívalo svůj volný čas smysluplně, na základě svého dobrovolného rozhodnutí, ovšem za citlivé podpory svých rodičů. Je v moci rodičů naučit děti využívat volný čas tvůrčím způsobem, který si budou moci odnést jako vzor pro své děti po založení vlastní rodiny. Toto působení je možné praktikovat několika způsoby. První z nich je nápodoba a reprodukce. Jedná se zpravidla o pozitivní volnočasové činnosti, kterých se může dítě přímo účastnit a pozorovat chování rodičů. Mezi takové patří například rodinné sešlosti, oslavy, zábavy, setkání s příbuznými, návštěvy kulturních zařízení, výlety, dovolené a podobně. Zde existuje riziko v případě, že chování rodičů bude reprodukovat nudu, nicnedělání až dokonce protispolečenské aktivity. Dalším možným způsobem, jak být vzorem pro své děti, je realizace jejich individuálních, ale i společných zájmových činností v rodině. Dobré je, když je toto působení praktikováno pravidelně. Dobrým vzorem mohou rodiče dítěti být také tím, že budou pozorně sledovat, podporovat a citlivě a cílevědomě reagovat na jeho individuální potřeby, zájmy a nadání realizované mimo rodinu.

Děti mohou reagovat na vzorce údajně správného chování a trávení volného času rodičů různě. Pozitivně i negativně, spontánně i kriticky. O žádném z těchto způsobů nemůžeme říct, že je dobrý či špatný. Není přece špatné, když dítě usoudí za nesprávné zažívání nudy ve volném čase a není dobré, když usoudí, že nudit se je správné jen proto, že to tak dělají rodiče. Tak jako tak je východiskem pro správná rozhodnutí dostatek času věnovaný dětem. Rodiče je musí vést ke smysluplným a cílevědomým aktivitám, které využijí pro svůj osobní rozvoj. Mezi tyto aktivity jsou zahrnuty i takové domácí práce, které rodiče vykonávají se svými dětmi. Například pomoc v kuchyni, na zahradě, v garáži, ale také vzájemné povídání a naslouchání. Tento pozitivní a žádoucí přístup ovšem dnes není vlastní každé rodině, ale spíše naopak. Rodiče mají čím dál menší zájem na tom, co děti dělají ve volném čase. Zpravidla klesá zájem o volnočasové aktivity s narůstajícím věkem dětí, a to zejména v pracovních dnech týdne.

Zájem rodičů o to, aby děti navštěvovaly nějaký kroužek, je evidentní. Je ovšem také potřeba přihlížet k tomu, z jakého důvodu jsou na tyto kroužky zapsány. Ve většině

případů rodiče děti zapisují na kroužky proto, aby se nenudily, ale také občas pro to, aby na sebe měli více času právě sami rodiče. Vyplývá to z výzkumu Národního institutu dětí a mládeže z roku 2008, kterého se zúčastnilo 611 rodičů dětí ve věku 6 – 15 let. „Z výsledků mimo jiné vyplývá, že rozdílné strategie při výběru volnočasových aktivit jsou dány nejenom úrovní vzdělání, ale i sociálně demografickým postavením respondentů a jejich ekonomickou aktivitou. Dále bylo například zjištěno, že více než 80 % dětí ve věku 6 – 15 let navštěvuje pravidelně alespoň jednu volnočasovou aktivitu, přičemž u 79 % případů je nejdůležitějším kritériem přání dítěte.“

Graf 3: Názory rodičů na trávení volného času dětí ve věku 6 – 15 let

Zdroj: Factum Invio, s.r.o., online, cit. 2015-01-14.

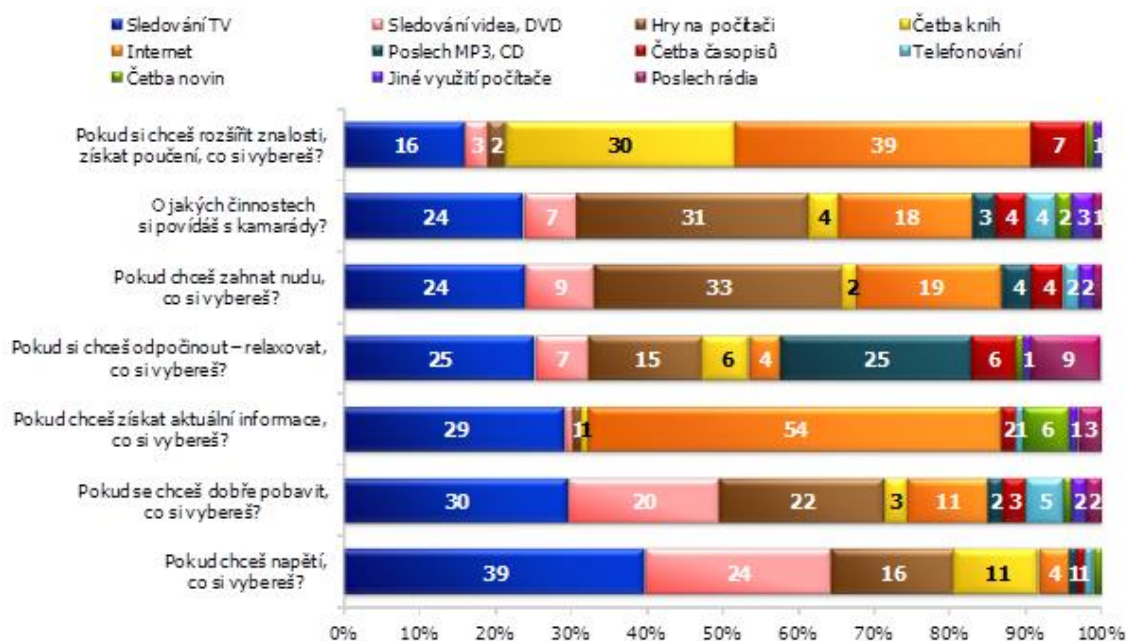
Z internetového kurzu Hravě žij zdravě z roku 2009 vyplynulo, že společně s rodiči tráví volný čas pouze 6 % z 2934 dotazovaných žáků základních škol. Pokud rodiče nebudou věnovat úsilí a snahu do pozitivního ovlivnění volnočasových aktivit svých dětí, může se v „lepšíh případě“ stát, že se děti zabaví pasivními činnostmi, mezi které patří sledování televize, brouzdání po internetu a hraní počítačových her. S nadměrou

času stráveného u těchto činností přichází ovšem nemilá rizika, jako je lenost, obezita, nespolečenské chování a uzavírání se před okolním světem.

2.2 Volný čas ve společnosti médií

Význam a rozvoj mezilidské komunikace prostřednictvím médií neustále roste. Zejména pak vývoj masmédií, která umožnila překonat hranici prostoru a času a v současné době také nabízí možnost aktivního zapojení jedince do procesu komunikace (vytváření mediálních obsahů). Děti a mládež se s masmédií setkávají denně, a to již od předškolních let. Setkávají se s nimi doma, ve škole i ve volném čase. Jejich prostřednictvím děti získávají informace o fungování světa dospělých a svých vrstevníků. Slouží k uspokojování a rozvoji zájmů, k inspiraci naplňování volného času a nově také k přípravě na možné budoucí zaměstnání (Hofbauer, 2004, s. 129).

Graf 4: Preferenze médií dle různých požadavků

Zdroj: KUNCOVÁ, online, cit. 2015-01-14

Břetislav Hofbauer (2004, s. 129) dělí formy vztahu mezi dětmi a médii na tři kategorie. První, kdy se děti a mládež stávají předmětem zájmu médií určených dospělým (médiá mluví o dětech); druhé, kdy jsou děti a mládež v roli posluchačů

a diváků (médiá mluví k dětem); a třetí, kdy jsou děti a mládež autory mediálních obsahů (děti mluví prostřednictvím médií).

Prvotní cílovou skupinou určenou pro konzumaci médií ovšem nebyly děti, ale rodiče. Právě oni totiž byli a jsou osobami, kterým je souzeno stát se divákem. Na rozdíl od dětí totiž splňují podmínky pro samotné pořízení média. Disponují vlastnictvím finančních prostředků, které jim umožňují médium pořídit a vlastnit, dostatečným vzděláním, které zvyšuje pravděpodobnost správné interpretace mediálních obsahů a volným časem, ve kterém mohou mediální obsahy konzumovat (Jirák a Köpplová, 2007, s. 97). Děti a mládež se staly cílovou skupinou mediálního průmyslu až v období „hospodářského zázraku“, kdy začala stoupat jejich kupní síla, a bylo dosaženo dalších značných společenských změn. A nyní jsou to právě děti a mladiství, kteří zastávají v rodinách pozici mediálního odborníka a poskytují rady a pomoc méně znalým rodičům a prarodičům (Buermann, 2009, s. 37). *„Stejně jako předešlé generace si ale i dnešní děti potřebují hrát a vzájemně komunikovat. Na rozdíl od předešlých generací si však dnešní děti stále častěji tyto potřeby uspokojují prostřednictvím medií a nových technologií“* (Friedlaenderová, 2013, online, cit. 2015-01-18).

Děti a mládež již mnohem raději než společenské a sportovní aktivity, upřednostňují ve volném čase užívání médií, jelikož mají pocit, že právě ta jim mohou nabídnout nejvíce. Komunikační média jsou totiž každodenní samozřejmostí téměř každého žáka základní školy. *„Média prostupují volný čas na všech úrovních – od individuální po celospolečenskou, od místní po světovou – a všechna tato prostředí pomáhají spojovat“* (Hofbauer, 2004, s. 128).

Oblíbenost audiovizuálních médií dokazuje také průzkum prázdninových aktivit uskutečněný Asociací amatérských sportů České republiky (AAS ČR) v září roku 2014, jehož se zúčastnilo 2732 žáků z 61 základních škol. V žebříčku oblíbenosti tradičních prázdninových aktivit se na prvním místě umístilo trávení času u PC, tabletu nebo herních konzol, na druhém místě sledování televize a až po koupání v moři a na koupalištích byl na řadě sport a čtení knih a časopisů.

Ačkoliv je to trochu smutné, nemůžeme to tak úplně dávat dětem za vinu. Vždyť dnešní mládež vyrostla v globálním světě plném vynikajících informačních technologií, které jim nabízejí neomezené množství zábavy, a to již od útlého dětství.

Již v roce 2002 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) uvedlo v dokumentu s názvem Volný čas a prevence u dětí a mládeže, že „v životě dětí a mládeže již mají pevné a významné místo aktivity, spojené s informačními technologiemi. Činnosti spojené s počítačem, co do časového objemu, převyšují klasické aktivity jako je četba knih, časopisů a deníků.“ Již před třinácti lety se nejvíce mládežníků věnovalo ve volném čase sledování televize, poslouchání hudby a schůzkám s přáteli. Tento model v podstatě platí dodnes, jen k němu přibývají další média, jako je internet, chytré telefony, tablety, atd. Mezi oblíbené moderní aktivity patří také návštěva multikin. MŠMT tímto připomíná to, o čem se často mluví, ale málo děje. Tedy to, že není důležité investovat velké množství peněz do volnočasových aktivit dětí (myšleno drahé počítače, televize a tablety), nýbrž pomocí společně stráveného volného času uspokojit citové potřeby svých dětí, které jsou velmi důležité pro budoucí vývoj dítěte.

Tento dokument také upozorňoval na pokles zájmu o organizované nabídky pro volný čas mládeže. Tehdy (v roce 2002) bylo členy nějaké mládežnické organizace nebo sdružení 10 – 18 % dětské populace a od té doby jich stále ubývá. Problém vidí MŠMT v tom, že nejsou pro děti a mládež vytvářeny vhodné podmínky, které by umožňovali ideální možnost relaxace a socializace a v důsledku toho děti tráví volný čas pasivně, což často také vede ke vzniku sociálně patologických jevů.

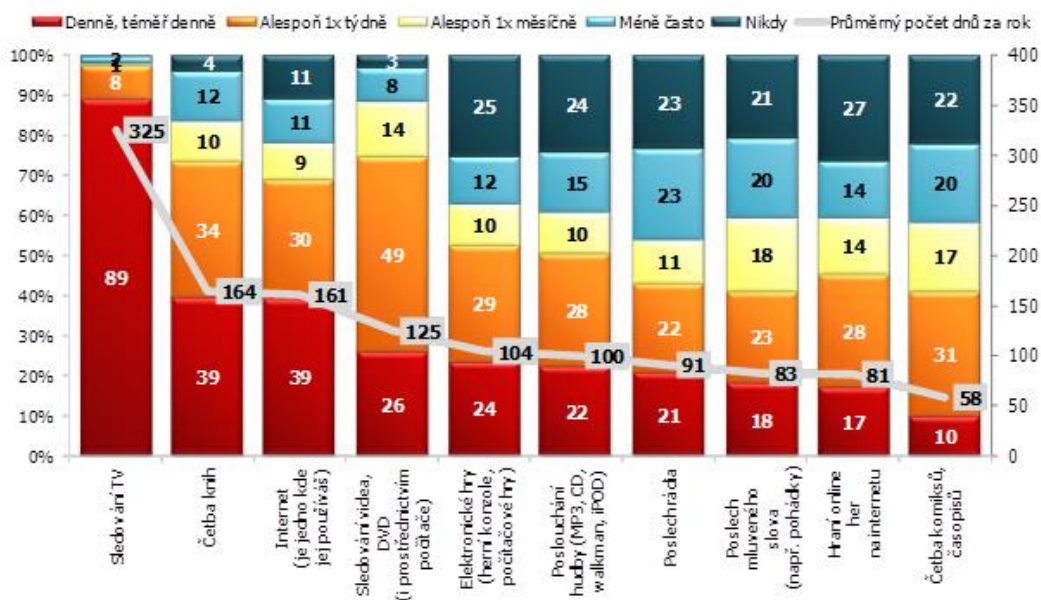
Z osmadvaceti možností jak trávit volný čas s médii, nabízených Výzkumem životního stylu dětí a mládeže (LSS Děti), bylo v roce 2011 nejčastěji volenou odpovědí právě sledování televize. Každodenní televizní diváky ve věku od 4 do 14 let tvořilo v roce 2011 89 % dotázaných dětí a 8 % z dotázaných trávilo čas před obrazovkou alespoň jednou týdně (Kuncová, Mediaguru, online).

V průměru přes tři a půl hodiny denně strávily v roce 2011 české děti volný čas s některým z médií, z toho dvě pětiny zabíralo sledování televize a 18 % podíl patřil internetu (Kuncová, Mediaguru, online).

Tímto průzkumem bylo také zjištěno, že sledování televize, trávení času na internetu a poslechu hudby se více věnují starší děti. Mladší děti naopak více čtou knihy a poslouchají mluvené slovo. Internetu se věnují více chlapci než dívky. Jeho procházením stráví přibližně o čtvrt hodiny denně více než dívky. Dále z výzkumu LSS Děti 2011 vyplynulo, že děti z rodin zařazených do nižší socioekonomické kategorie

sledují televizi o trochu déle než děti ze středních a vyšších socioekonomických tříd. Ty zase tráví oproti první skupině více času na internetu. Nejvíce volného času s médii tráví potom děti z neúplných rodin (Kuncová, Mediaguru, online).

Graf 5: Konzumace médií ve volném čase, děti 4 – 14 let

Zdroj: KUNCOVÁ, online, cit. 2015-01-14

Trendem posledních let je vytváření mediálních obsahů dětmi a mládeží, a to v regionálním, celostátním i mezinárodním měřítku. Cílem těchto sdělení je informovat dospělé o světě dětí a pubescentů a dalších různých oblastech skutečnosti. Tyto mediální obsahy slouží dospělým jako zdroj informací o mladé generaci, jejich zájmech, problémech a budoucnosti. Brzkým získáním zkušeností s prací redaktorů, technických pracovníků a reportérů tak pomáhají média dětem objevit možný talent či nadání a směr, kterým by se v budoucnu mohly dát. „Vztah příslušníků mladé generace k médiím tak přestává být jednostranným přijímáním informací ze světa dospělých a pomáhá vytvářet aktivní vztah mladých občanů ke skutečnosti“ (Hofbauer, 2004, s. 132).

3 TELEVIZE A JEJÍ VÝZNAM VE SVĚTĚ MLÁDEŽE

Pravidelné televizní vysílání má za sebou již více jak sedmdesátiletou historii. První pravidelné vysílání zavedla v roce 1936 britská televize BBC, v České republice to byla roku 1953 Československá televize (dnes Česká televize). Televize se zrodila díky technologiím, které jí předcházely - díky nahrávání zvuku, pohyblivým i nepohyblivým obrázkům, telegrafu i telefonu. Dnes je nejrozšířenějším elektronickým médiem, díky němuž máme k dispozici velké množství informací z celého světa. Nabízí pořady různého zaměření (viz Tabulka 1) pro různé diváky (Šmoková, 2013, s. 16 – 17).

Tabulka 1: Nabízené televizní pořady dle zaměření od roku 1989 do roku 2013

	1989	1990	1991	1992	1993 ¹⁾	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		2005	
	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní	veřejnoprávní			veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	
Televizní vysílání celkem (hod.)	7 776	13 655	9 251	9 998	22 057	15 336	15 369	15 188	15 524	16 029	17 397	17 568	17 520	17 520	17 520	17 568	280 462	17 520	324 789
Počet vysíláních pořadů (%)																			
zpravodajské	34,4	31,6	34,8	30,9	36,6	37,0	30,9	30,9	33,0	34,7	36,7	39,5	22,2	21,3	20,4	20,7	22,2	22,3	27,1
vzdělávací	6,1	5,3	7,0	6,7	5,1	5,2	3,4	3,9	5,4	5,0	7,4	4,9	3,6	3,3	3,9	4,3	1,7	3,8	1,2
dramatické	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
hudební	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sportovní	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
zábavné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
publicistické	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
reklamní	-	-	-	3,3	1,2	0,6	0,4	0,6	0,7	0,9	0,9	1,0	2,7	1,0	1,0	1,0	4,0	1,0	3,5
dokumentární	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ostatní	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nezařazené	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé	veřejnoprávní	soukromé
Televizní vysílání celkem (hod.)	17 519	350 452	17 526	360 121	17 628	371 138	-	-	35 529	1 186 033	35 643	1 409 121	35 600	1 202 158	38 459	1 255 341
Počet vysíláních pořadů (%)																
zpravodajské	22,9	35,2	22,6	36,5	22,8	36,1	25,4	58,0	24,3	66,7	24,1	47,4	26,7	44,3	25,1	28,5
vzdělávací	4,0	0,1	3,9	0,3	3,8	0,4	3,2	1,6	3,6	9,5	3,2	0,6	3,1	0,7	4,4	0,5
dramatické	-	-	-	-	-	-	12,6	19,1	13,2	12,2	12,4	13,3	14,8	12,3	17,3	28,6
hudební	-	-	-	-	-	-	2,8	1,8	2,4	2,2	3,2	4,8	1,8	9,0	1,7	9,0
sportovní	-	-	-	-	-	-	25,3	4,2	24,7	2,0	23,5	2,1	24,5	3,9	21,1	3,1
zábavné	-	-	-	-	-	-	4,0	3,9	6,3	2,1	9,9	6,4	9,0	6,5	8,1	7,8
publicistické	-	-	-	-	-	-	12,7	0,8	9,5	0,9	7,1	1,0	5,9	1,7	4,8	1,4
reklamní	1,0	3,7	1,1	3,6	1,0	3,5	1,5	3,1	2,0	7,7	1,7	4,7	0,6	6,2	0,6	5,8
dokumentární	-	-	-	-	-	-	8,0	2,0	8,3	1,0	9,7	2,0	9,6	2,9	11,9	5,2
ostatní	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
nezařazené	-	-	-	-	-	-	4,5	5,5	5,7	4,7	5,2	17,7	4,0	12,5	5,0	10,1

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2015-01-25

Televize vznikla spíše jako technologie čekající na využití, nežli jako odpověď na poptávku trhu. Hlavní inovací oproti ostatním médiím byla u televize a rozhlasu možnost přenést a zaznamenat událost současně ve chvíli, kdy se děje. Mezi další inovace patřil rozsah, dosah a audiovizuální a rozmanitý obsah (McQuail, 1999, s. 38 – 39). Příchod televize představoval asi největší problém pro další masové médium, kterým byl tisk. Oproti novým možnostem, které televize nabízela, se totiž tištěná média

nejevila jako nic mimořádného. Televize totiž měla mimo jiné například také tu moc, že shromáždila u večerních zpráv mnohem více lidí, než všechny rányky nebo večerníky dohromady. To vedlo také k homogenizaci publika, na kterou tisk nestačil. Mediální obsahy se tehdy začaly stávat čím dál více univerzálními, aby se s nimi dokázalo ztotožnit co nejvíce lidí. Tento model platí dodnes (Bourdieu, 2002, s. 41 – 43).

Hlavním úkolem televize jako média, je mediace, tedy zprostředkování. Jiráček s Köpplovou (2009, s. 92) definují mediaci obecně jako „*proces, při němž mezi dvě strany vstupuje nějaký prostředník, aby ovlivnil či zajistil vztah mezi nimi.*“

S vývojem televizních obsahů přišly samozřejmě také otázky ohledně jejich fungování, rolí, postavení a dopadu na jednotlivce a společnost. Jiráček s Köpplovou (2009, s. 93) říkají, že masová média podávají svědectví o světě, se kterým diváci nemají či nemusí mít přímou zkušenost. Přesvědčují o správnosti a výhodnosti určitého chování, o platnosti hodnot a norem. Potvrzují, vyvracejí a pozměňují naše názory o světě a o lidech v něm. Umožňují vyjasnění názorů a stanovisek jiných, ale to nejdůležitější – baví nás. Baví nás jak zábavou v pravém slova smyslu, tak poučnou a vzdělávací formou. Souhrnně zábavnou složku mediálních obsahů nazýváme infotainment, což je „*novinářský postup, v němž požadavek zábavnosti dominuje nad informační kvalitou*“ (Jiráček a Köpplová, 2007, s. 186).

Dle Neila Postmana (2010, s. 105) mají dnešní televizní obsahy dokonce tak vysokou míru infotainmentu, že se nás doslova snaží „ubavit k smrti.“ Tento výrok, který dal dokonce do titulu své knihy, má vystihovat aktuální fakt, že nároky kladené na zábavnost veškerých mediálních obsahů převažují nad nároky na kvalitu sdělovaných informací, a to ve všech programech a stanicích, které současné televizní vysílání nabízí. Tvrzení se vztahuje na veškeré mediální obsahy, a to včetně zpravodajství, kde je infotainment zastoupen například v podobě vyšperkovaného studia, melodických znělek, interaktivní techniky a familiárního vystupování moderátorů. Televize v dnešní době neklade vysoké nároky na porozumění, ale spíše na emocionální uspokojení diváků. Podstatou Postmanova výkladu ovšem není „*fakt, že televize má zábavný charakter, ale že učinila ze zábavy přirozenou formu zobrazení jakékoliv skutečnosti*“ (Postman, 2010, s. 105).

Je to v podstatě začarovaný kruh. „Banální“ zábavné obsahy vznikají, protože je po nich poptávka. Tyto obsahy by nevznikaly, kdyby v televizním byznysu nešlo

o peníze a pozornost. Soutěž o pozornost je důvod, proč nabývají mediální obsahy čím dál více zábavného charakteru, protože kdo získá pozornost publika, získá peníze. A dnešní publikum si nejlépe získáte zábavnými „banálními“ pořady. A jsme zase na začátku.

3.1 Televize dříve a dnes

V dnešní postmoderní době je vyvíjen velký tlak na spotřební chování rodin. Síla tlaku reklamních sdělení nutí lidi potřebovat nepotřebné. Spousta dospělých má za to, že musí dětem kupovat drahé počítače, mobily, televize a tablety, aby byly šťastné. Na jednu stranu je to pochopitelné. Je snazší koupit dítěti to, co chce, často proto, že to „mají všichni ostatní a já ne“, než se s ním dohadovat o důvodech, proč danou věc nepotřebuje. Velkou roli hrají také záměrné i nezáměrné manipulativní schopnosti dětí, kterým se rodiče prostě neubrání. Potřeba vlastnit co nejvíce finančních prostředků (často kvůli uspokojení klamného pocitu potřeby) nutí trávit rodiče více času v práci než s dětmi. Důsledkem toho je uchylování se dětí k pasivním činnostem, jako je právě sledování televize či hraní počítačových her a podobně.

Časy, kdy pořídit si televizi vyšlo finančně nastejno, jako si koupit auto, už jsou dávno pryč. V době prvního pravidelného televizního vysílání, tedy ve 40. letech 20. století (USA), bylo vlastnictví televize ojedinělou záležitostí. Dalo by se s nadsázkou říci, že dnes je ojedinělou záležitostí, když se v jedné domácnosti nachází pouze jedna televize. Tehdy kdo měl televizi, byl „někdo“. *„Kdekdo začal šetřit a našli se i tací filutové, kteří si koupili alespoň anténu a viditelně ji namontovali na dům, aby si všichni sousedé mysleli, že mají v domě televizi a záviděli jim“* (Smolíková, 2006, s. 86). Z toho plyne pravdivé pravidlo, které v trochu upravené formě můžeme použít i dnes. Tedy to, že ostatní lze ovládat tím, že předstíráme klamnou skutečnost, že cenný produkt vlastníme a ovládáme. Když se pak následně ukáže, že jen děláte, že ho ovládáte, nebo že ho máte, jste za šaška. A právě tohoto šikovného pravidla dnes využívají reklamní agentury při tvorbě reklamních sdělení, když sdělují, že budete tak trochu za „šaška“, když produkt, který nabízí, nebudete mít (Smolíková, 2006, tamtéž).

Hlavní otázkou ovšem zůstává, čím si televize získala pozornost mladých diváků. Je to samozřejmě možnost dobrovolně získávat komplexní informace o světě a rozmanitost nabízených obsahů, ale ještě více forma, jakou jsou podávány. Pro

příjemce, který ještě nemá dostatečné vzdělání ani rozsáhlé povědomí o světě, je přece spojení zvuku a obrazu tou nejlepší možnou volbou, jelikož je velmi názorná. Největší výhodou je ovšem komfort, který nabízí a také široká škála podnětů pro naše smysly (Říčan a Pithartová, 1995, s. 11). Bonusem osamocené sledování televize je také absence jakékoliv kritiky a hodnocení.

3.1.1 Z obývacího do dětských pokojů

V době, kdy si lidé začali média pořizovat, představovala obvykle ústřední bod v domácnosti, kolem něhož se členové rodin, ale třeba i sousedé, shromažďovali. Médium mělo totiž velmi vysokou hodnotu hmotnou i ideální, a proto si ho jeho konzumenti velmi cenili. Cena média, například televize, byla v počátcích uvedení na trh velmi vysoká a její vlastnictví znamenalo slušné společenské postavení, bez ohledu na reálnou potřebu přístroj vlastnit (Buermann, 2009, s. 44).

Fyzická velikost a počet stejných přístrojů v jedné domácnosti jen podpořili důležitost a ústřední postavení daného média. Na počátcích televizorů, rádií či telefonů tyto přístroje zabíraly mnoho místa, často byly totiž doslova nábytkem, takže upoutaly na první pohled pozornost člověka. Velikost všech přístrojů (a jejich cena) se s rostoucím vývojem zmenšovala. Ovšem až na televizi. Velikost televize se na rozdíl od ostatních přístrojů zvětšovala, v důsledku čehož zaujímal a dodnes zaujímá ústřední postavení v domácnosti. Většina pohodlných křesel, gaučů a pohovek, je umístěna tak, aby umožňovala co nejpohodlnější výhled na televizi a umocnila tak divácký požitek. Většinou se nepřizpůsobuje televize nábytku, ale nábytek televizi. To je také důvod, proč i vypnutý televizor stojí v centru pozornosti (Buermann, 2009, s. 44).

K postupnému oslabení shromažďovací funkce televize došlo s příchodem individualizace, která se projevila také u televizního diváctví. Škála nabízených programů byla čím dál širší, což začalo způsobovat v rodině spory o to, který program se bude v danou chvíli sledovat. Dobytním kýženého programu se každý člen rodiny snažil získat či upevnit mocenské postavení. Nejjednodušším řešením proto bylo a je pořídit další přístroj, aby ke konfliktům nedocházelo a každému se dostalo touženého uspokojení (Buermann, 2009, s. 45).

Klára Smolíková (2006, s. 89) uvádí příklady rozložení mocenského práva vlastnit ovladač a určovat programy na vybraných výpovědích „očitých svědků“. Je to názorný příklad toho, že touha vlastnit ovladač, způsobuje rodinné konflikty.

- „*Celé rodině jde na nervy, když táta zabere ovladač a brouzdá po teletextu.*
- *Kdo dřív přijde, ten si přepíná kanály. Téměř vždy je to má neústupná mladší sestra.*
- *Nevím, co by u nás doma nastalo za katastrofu, kdybychom se nemohli držet každý svého ovladače ve svém pokoji u své televize.*
- *Většinou zabere ovladač taťka a podle našich přání rozhodně nepřepíná. Ovladač si musíme vybojovat nebo ho získat lstí.*
- *Pánem televizního ovladače je náš kocour Frodo. Pokud se ovladač někdo pokusí zpod chlupatého miláčka vytáhnout, bývá poprskán a poškrábán. Jediným východiskem je podplatit kocoura bonbony.*
- *Ovladač držím v ruce výhradně já. Mám ve zvyku často televizní programy přepínat, aby mi něco neuniklo, což mé rodiče neuvěřitelně rozčiluje.“*

Když „pán ovladače“ svou hračku ztratí nebo schová, většinou nervózně pochoduje po bytě, dává najevo nespokojenost, zuří, vyslýchá ostatní členy rodiny (včetně zvířat), případně se pokouší zapnout televizi a přepínat programy bez ovladače, většinou neúspěšně (Smolíková, 2006, s. 90).

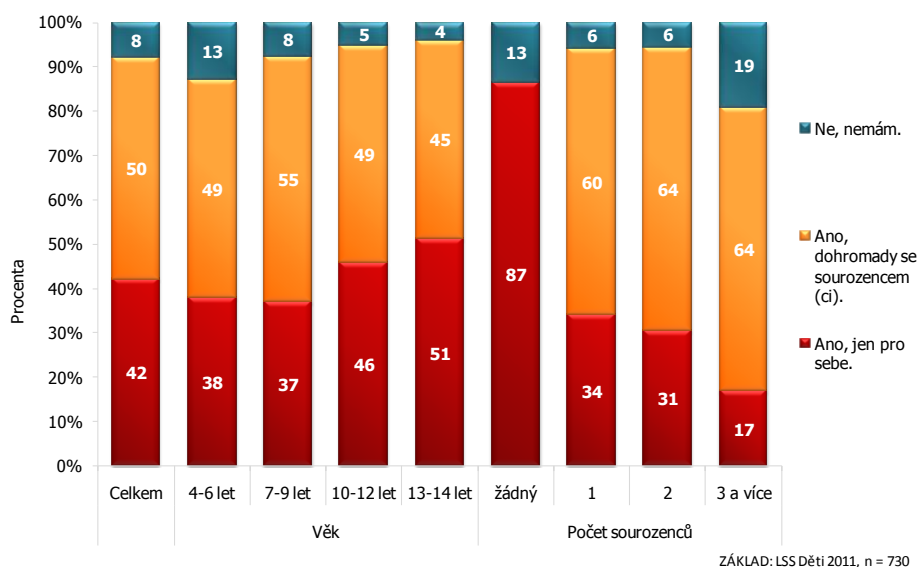
Aby nedocházelo k rodinným konfliktům, rozhodla se rodina většinou buď pro dohodu a kompromis ve věci rozhodovacího práva, ale většinou spíše pro možnost pořídit další televizní přijímač. A tak se stalo, že se televize začaly ocitat mimo jiné také v dětských pokojích. Jak píše Uwe Buermann (2009, s. 46) – tvůrci mediálních obsahů tento společenský vývoj podporovali a reagovali na něj tím, že zvýšili počet nabízených pořadů, čímž získali více diváků.

S touto odezvou na společenský vývoj ovšem začala média podporovat také sociální izolaci, která se týká zejména dětí a pubescentů. Je ovšem důležité si uvědomit, že za směr tohoto vývoje nemohla hamižnost mediálních tvůrců, nýbrž touhy a tlak spotřebitelů. A i když tvůrci mediálních obsahů individualizaci podporují, jsou to právě

oni, kdo se skrze média snaží poskytnout návody, jak onu sociální izolaci překonat (Buermann, 2009, s. 46 – 47).

Současným společenským trendem je to, že v domácnosti s více sourozenci má každý člen rodiny vlastní pokoj, případně pokoj sdílený. Dle výzkumu LSS Děti 2011 má vlastní pokoj, případně pokoj sdílený se sourozencem, 92 % ze 730 dotazovaných dětí ve věku 4 – 14 let a nárůst vlastních pokojů pro každé dítě neustále stoupá.

Graf 6: Dětské pokojíčky dle věku dětí a počtu sourozenců

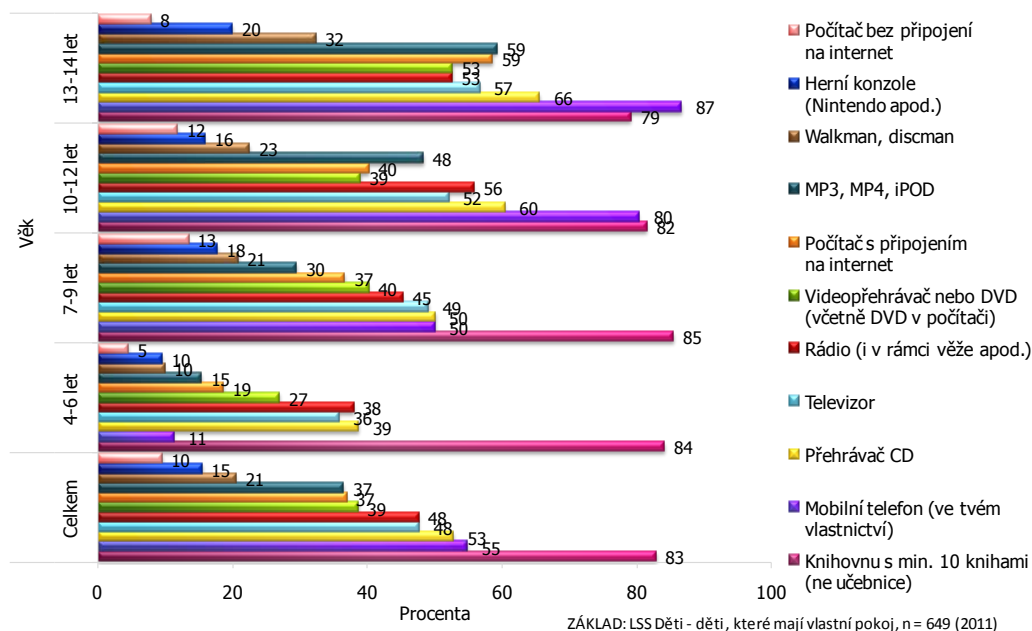

Zdroj: LSS Děti 4 – 14 let, online, cit. 2015-01-17

Dětské pokoje jsou čím dál víc modernizovány a vybavovány médii (viz Graf 7). Přibližně polovina dotazovaných dětí má ve vlastním pokoji mobilní telefon, CD přehrávač, rádio a televizor. Výzkumem bylo zjištěno, že sledování televize patří mezi nejoblíbenější volnočasové aktivity, a že většina dotazovaných se na televizi dívá nejčastěji o samotě.

Umístování televize do dětských pokojů rozhodně není dobrým počinem. Televize v pokoji svádí k častému sledování, žáky základních škol odvádí od učení a umožňuje jim sledovat nevhodné pořady. Vede je do sociální izolace, otupuje fantazii v době jejího největšího rozkvětu a může vést k poruchám soustředěnosti či problémům s obezitou.

Graf 7: Mediální vybavenost dětských pokojů

Zdroj: LSS Děti 4 – 14 let, online, cit. 2015-01-17

3.2 Nebezpečné účinky televizních obsahů

V České republice existuje zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy. Jejich podstatou je chránit dětské diváky před nevhodným mediálním obsahem. Web Rady pro rozhlasové a televizní vysílání (RRTV) zvaný Děti a média (2012, online, cit. 2015-01-17) přesněji uvádí, že „úkolom zákonné úpravy je vytvořit takové podmínky, které zamezí nekontrolovanému a neomezenému šíření potenciálně škodlivých a nebezpečných audiovizuálních mediálních obsahů.“

Ačkoliv zákony částečně dětské diváky chrání, jsou pouze pojistkou, jelikož hlavní ochrannou a regulační funkci by měli zastávat rodiče. Ti by měli záměrně ovlivňovat, jaké pořady jejich děti sledují a kolik času tráví u televizních obrazovek. Vodítkem může být například vyhrazený čas mezi desátou hodinou večerní a šestou hodinou ranní, kde je označeno, že pořady nejsou vhodné pro děti a mládež, jelikož mohou obsahovat nevhodný či přímo škodlivý obsah (RRTV, Děti a média, 2012, online).

Veškeré snahy regulovat mediální komunikaci a obsahy vychází z představy, že média mají velmi velkou moc ovlivňovat jedince i společnost. Denis McQuail (1999, s. 360 – 364) vymežil čtyři etapy ve vývoji pohledů na moc médií a jejich účinků. První etapa začala na počátku dvacátého století a trvala až do čtyřicátých let tohoto století. Tato fáze byla založena na zkušenosti s propagandou. Lidé věřili, že média jsou velmi silná a publikum je vůči nim bezmocné. Druhá fáze trvala od čtyřicátých do šedesátých let a byla silně ovlivněna vývojem psychologie a sociologie. Byla to fáze omezených účinků nebo také fáze selektivního vlivu médií. Tehdy byl médiím s opatrností připisován malý až nulový vliv na jedince a společnost. Druhá fáze byla vyvrácena fází třetí, ve které opět převládl názor o spíše silných médiích. Mohl za to zejména nástup nového přitažlivého média – televize. Čtvrtá etapa představovala od osmdesátých let dvacátého století „dohodnutý“ vliv médií. Podstatou byla a dodnes je představa, že média mají velkou moc, ale že publikum je vůči této moci odolné a mediální obsahy si samo vybírá.

Mediální účinky můžeme dle jednotlivých kritérií dělit na účinky plánované a neplánované, krátkodobé a dlouhodobé a přímé a nepřímé (Jiráková a Köpplová, 2007, s. 174). Ačkoliv existuje mnoho pozitivních účinků, věnuji pozornost zejména vlivům negativním. Tedy vlivům, které negativně ovlivňují vývoj, představy a názory mladých diváků. Vlivům, kterým mohou zabránit rodiče tím, že budou pozorně a cíleně regulovat dětský mediální konzumerismus.

V první řadě stojí vlivy, které mají negativní dopad na vývoj řeči, poznání a pozornosti a týkají se právě žáků mateřských a základních škol. Upozorňuje na ně pediatr prof. MUDr. Vladimír Mihál, CSc. z dětské kliniky v Olomouci v dokumentu *Dopad televize na vývoj dítěte* (2012, online). Podstatou Mihálova výkladu je fakt, že *„médiá mohou ovlivnit rozvoj řeči, schopnost pozornosti (porucha pozornosti doprovázená hyperaktivitou), kvalitu spánku a koncentraci dítěte ve škole.“* Článek upozorňuje opět na nevhodnost přítomnosti elektronických médií v dětských pokojích. A to zejména z toho důvodu, že i pro předškolní děti může televize, třeba zapnutá pouze jako kulisa, znamenat ohrožení správného vývoje, když narušuje jejich pozornost při hraní a jiných činnostech. V prvních školních letech pak můžou po dlouhodobém sledování televizních pořadů nastat problémy s koncentrovaností a schopností učit se, které je budou doprovázet po celá školní léta. Dokument upozorňuje na důležitost

kreativní hry, jako na prostor potřebný k přemýšlení. „*Svobodná a neomezená hra je nezastupitelná pro rozpoznávací, fyzické, sociální i emocionální dobro dětí. Je základem učení, kreativního myšlení, schopnosti řešit problémy a soucítit s jinými.*“ (Mihál, 2012, online).

Na důležitost a nezastupitelnost kreativní hry upozorňuje také Bohuslav Blažek (1995, s. 37), který tvrdí, že hra je „*plnohodnotnou a takřkajíc samonosnou součástí života dítěte.*“ Dříve, v tradiční společnosti, se děti prostřednictvím her seznamovaly se sociálními rolemi, vztahy mezi nimi a situacemi. Hrály si na tátu a mámu, na náčelníka a bojovníky, na prodavače a kupujícího, na učitele a žáky. Tyto zkušenosti pak dokázaly reprezentovat v celém životě a předávat je svým vlastním dětem, jelikož znamenaly také uvedení do života pracovního i života zábavy. V moderní společnosti se podobné hry již moc často nehrají, ovšem existují jakési moderní alternativy, které plní podobné funkce.

Mihál (2012, online) upozorňuje, že je nezbytné informovat rodiče o možných negativních důsledcích dlouhodobého vystavování dítěte televizním vlivům, mezi které patří také obezita, lenost a sociální izolace v brzkém školním věku.

Článek zmíněného pediatra v podstatě hovoří o pojmu „televizní dítě“. Web RRTV Děti a média (2012, online, cit. 2015-01-18) definuje televizní dítě jako dítě, které v důsledku intenzivního sledování televizního vysílání „*trpí nízkou koncentrovaností, nedostatečnou slovní zásobou a špatnou vyjadřovací schopností.*“ Tyto děti mohou trpět také různými poruchami spánku. Dle mnoha studií mají děti, které jsou dlouhodobě vystavovány televiznímu působení, horší školní výsledky než děti, které mu vystaveny nejsou. Je to zapříčiněno zejména tím, že z jejich života byly vytlačeny aktivity a činnosti, které jsou nezbytně nutné pro jejich zdravý vývoj. Mezi tyto aktivity patří již zmiňovaná aktivní a kreativní hra podporující rozvoj fantazie, poznávání okolního světa prostřednictvím všech smyslů a získávání zkušeností s přírodními a sociálními zákonitostmi. Jednosměrná komunikace, která probíhá od televize k dítěti, zamezuje rozvíjení schopnosti komunikace, schopnosti reagovat a zdravé a přirozené dětské zvědavosti. Mravní vývoj dítěte je ohrožen v případě, že jeho veškerá životní zkušenost vychází ze zkušenosti s televizní obrazovkou. Dítě si totiž osvojuje pokřivené hodnoty televizních postav, přejímá agresivní vzorce chování a vytváří si tak deformovaný pohled na reálné fungování mezilidských vztahů a na svět. (RRTV, Děti a média, 2012, online).

Mezi závažné negativními vlivy televize patří také vytvoření náhradního života, zkreslený pohled na realitu a již mnohokrát zmíněná sociální izolace. Pokud jsou děti ponechány samy sobě, uchylují se k pasivním volnočasovým aktivitám, nejčastěji ke sledování televize a internetu. Děti žijí světem, který televizní obrazovka reprezentuje, a pokud na ně rodiče nebudou dohlížet, budou tento svět považovat za reálný a správný. Pěkný příklad zkresleného pohledu na svět uvádí Říčan a Pithartová (1995, s. 28) na rozhovoru psychologičky Heleny Klímové s třiletou dívkou:

- Psycholožka: „Nešlapej na toho brouka!“
- Dívka: „Proč ne?“
- Psycholožka: „Podívej se, rozbila jsi mu nožičky a křídla. Teď nemůže ani lézt, ani lítat. Ani jíst už nemůže a nemá už žádnou radost ze života“
- Dívka: „Už má jenom neradost?“
- Psycholožka: „Už nemá nic, už umřel.“
- Dívka: „Brouci neumírají, přece. Umírají jenom lidi.“
- Psycholožka: „Cože? A jak umírají lidi?“
- Dívka: „Zastřelejí se.“
- Psycholožka: „Jak jsi na to přišla?“
- Dívka: „Viděla jsem to. Ve zprávách, přece.“

Když rodiče odloží děti k televizi, aby od něj měli na chvíli klid, stává se dítě osamělým a v důsledku toho se uchyluje k televizním příběhům (RRTV, Děti a média, 2012, online).

Kromě již zmíněných zdravotních důsledků nadměrné konzumace televize existují ještě další. Patří mezi ně obezita, křivení páteře, nadměrná únava očí a nepříznivě nadměrná mediální konzumace ovlivňuje také nervový systém. Explicitní násilí zvyšuje hladinu adrenalinu v krvi a znemožňuje tak klidný spánek. Duševní napětí, které děti prožívají při sledování akčních filmů, může dokonce poškodit mozkové buňky a spoje mezi nimi. A v neposlední řadě je tu tzv. elektromagnetický smog (elektromagnetické znečištění), tedy nepříznivé elektromagnetické záření, které vyzařují veškeré elektrické přístroje (Říčan a Pithartová, 1995, s. 30).

Mezi televizní nebezpečí patří beze sporu také explicitní zobrazování násilných a pornografických obsahů. Je důležité si uvědomit, že násilí v mediálních obsazích

může mít mnoho podob, jen je vždy přiměřeno věku diváků, pro které je určeno. Určitou dávkou násilného zobrazování můžeme najít i ve večerníčcích jako je například Méd'a Béd'a, Tom a Jerry nebo Jen počkej zajíci, kde se zdánlivě neškodné kreslené postavy perou, hádají, vyhrožují si, mlátí se, jsou škodolibí, ubližují si a podobně. Opravdu je vhodné pouštět takovou dávku násilí dětem před tím, než mají ulehnout do postele? Pro starší školní děti či dospělého člověka mohou tyto pořady působit jako neškodné a legrační, ale pro děti předškolního či mladšího školního věku, které tyto televizní gagy zatím nechápu, je jejich obsah doslova zdrcující. Následkem pak může být pláč nebo i noční můry (Říčan a Pithartová, 1995, s. 18). Můžeme se ovšem setkat také se správnou mírou zobrazovaného násilí, a to v pohádkách, kde dobro vítězí nad zlem, ale bez explicitně zobrazeného násilí - mírným, citlivým, nedrastickým způsobem. Zkrátka v takové míře, aby si děti po zhlédnutí odnesly ponaučení, ale zároveň neměly strach.

Explicitně zobrazované násilí v televizi může mít vážný dopad na duševní vývoj dítěte. Mezi nejobávanější hrozby patří nápodoba. Tedy fakt, že nejen děti mohou násilí viděné v televizi zkusit napodobit. Například zpravodajská reportáž o krádeži, znásilnění či vraždě, může být návodem pro to, jak trestný čin provést. U dětí to může být třeba nápodoba šikany, kterou viděli v televizi a později ji aplikují ve třídě na svých bezbranných spolužácích (Říčan a Pithartová, 1995, s. 19). Zobrazení násilí v televizi vede k tzv. habitualizaci, neboli znečitlivění. Násilné obsahy můžou vést k oslabení či ke ztrátě soucitu nebo svědomí. Habitualizaci můžeme chápat také tak, že časté zobrazování násilí v televizi vede k tomu, že si na ně divák zvykne a nepovažuje to za nic výjimečného nebo tabuizovaného (Jirák a Köpplová, 2007, s. 181). Milé rozloučení televizních moderátorů se slovy „mějte hezký večer a na shledanou zítra“ poté, co proběhla reportáž o znásilnění či vraždě malého dítěte nám v podstatě říká, že to, co jsme právě viděli, není nic nenormálního nebo hrozného. Člověk pak vůči těmto obsahům znečitliví a nevnímá je jako něco, čeho by se měl obávat.

Zdánlivě neškodně může působit také efekt „spirály mlčení“, jehož autorkou je Elisabeth Noelle-Neumannová. Tato hypotéza říká, že „*lidé nejsou příliš ochotní vyjadřovat své postoje, pokud cítí, že odporují postojům převažujícím ve společnosti nebo alespoň v jejich okolí*“ (Jirák a Köpplová, 2007, s. 166). Když ale pohlédneme na jeho důsledky, musíme i tento mediální účinek zařadit mezi negativní vlivy televize.

Právě na základě toho, že mladí diváci často koukají na televizi a přijímají názory v ní zobrazené za správné, bojí se pak vyjádřit (a možná i vytvořit) svůj vlastní názor na danou problematiku.

Jiráček s Köpplovou (2007, s. 183) uvádí ještě jeden závažný negativní účinek televize, a to sekundární viktimizaci. Jedná se o to, že když je někdo obětí trestného činu, může se nechtěně stát také terčem médií. Když je celá událost zarámována negativně, jsou tak vnímány i oběti (násilí, krádež, přepadení). Tito lidé se pak stávají obětí dvakrát. Poprvé, když se stanou oběťmi trestného činu a podruhé, když se stanou oběťmi médií a lidí, kteří těmito lidmi viditelně pohrdají, odsuzují je či zatracují. Nutno ale zmínit, že když oběť veřejně skrze média informuje o detailech či průběhu trestného činu, může to mít také pozitivní terapeutické účinky.

Bohuslav Blažek (1995, s. 172) uvádí požadavky dětských diváků na (dle jejich názoru) „správný“ televizní pořad. Takový pořad by dle dětí měl mít jasnou a přehlednou výstavbu – předehru, hlavní děj a dohru. Každý správný pořad by měl mít dobrý konec, přehledný počet postav a jejich členění (hrdina vs. padouch). Žádány jsou také „kulaté rysy“ (zaoblený styl kresby pro hrdiny, hranatý styl kresby pro padouchy) a v poslední řadě by měl působit na co nejvíce smyslů.

3.2.1 Ochrana před negativními vlivy televize

Ačkoliv nelze zabránit vysílání nevhodných pořadů, existuje pro rodiče několik návodů, jak před nimi děti preventivně ochránit, jak se naučit s televizí žít a ovládat ji. Tyto rady popisuje Říčan a Pithartová (1995, s. 35 – 46) a je jim věnována celá následující podkapitola.

Základním preventivním opatřením, aby mládež nepropadla nežádoucím televizním obsahům, je naučit je vybírat pouze smysluplné a konstruktivní pořady. Chybou je usednout k televizi kdykoliv máme chuť se dívat, jelikož televize má takovou moc, že nás může pohltit sebehoupější pořad. Můžeme ho sice kritizovat, ale televizi přesto nevypneme. Je třeba si říct, že tento pořad je slátanina a najít jiný, případně televizi vypnout. Je dobré toto počínání praktikovat nejen u dětí, ale také u rodičů, jelikož právě ti by měli jít svému potomku vzorem.

Jak děti, tak dospělí by se měli naučit televizi ve správný čas vypínat. A to právě v případě, že vysílané pořady nestojí za nic, ale také v případě, když si sami

uvědomíme, že už na ni koukáme moc dlouho a měli bychom dělat něco jiného. Tím se samozřejmě nemyslí předsnout od televize k počítačovým hrám, ale jakákoliv smysluplná a osobnost rozvíjející činnost (zejména u dětí a mládeže). Pokud je pořad nevhodný, je nutné dětem všech věkových kategorií vysvětlit v čem spočívá jeho škodlivost.

Je dobré vyjadřovat své názory i mimo rodinu. Například psát za přítomnosti dětí dopisy do televize s apelem na nevhodnost vysílaných pořadů pro dětské diváky, a to i přes vědomí, že dopis možná vůbec nebude čten, natož že na něj bude reagováno zrušením příslušného pořadu. Svůj názor na nevhodnost pořadu pro přítomné děti je doporučováno sdělovat například také v restauracích či v dálkovém autobuse. Právě veřejné vystupování rodičů a zastávání správného názoru je důležitou součástí výchovy.

Říčan s Pithartovou také doporučují půjčovat či kupovat DVD a domácí kamery. Výhodu spatřují v tom, že dětem budou vybrány pouze vhodné filmy a pořady. Zkušenost s videokamerou přispívá k tomu, že si děti uvědomí, že televizní obrazovka nepředstavuje reálný svět, a že ony samy mohou rozhodovat o tom, co na ní bude.

Důležité je nebát se zákazů. Zákazy jsou velmi důležitou součástí výchovy, i pokud jde o mediální konzumaci. Vždy je dobré dětem odůvodnit, proč jim byl daný pořad či film zakázán, anebo s nimi pořad sledovat a poté okomentovat. Dítě totiž potřebuje nejen lásku a péči, ale také autoritu, ke které může vzhlížet, respektovat ji a brát za svůj vzor. Potřebuje člověka, který vnese řád do chaosu a dá najevo zájem o to, co dítě dělá dobře a co špatně. Právě skutečná rodičovská autorita je totiž klíčem ke správnému fungování trojúhelníku dítě – rodič – obrazovka. Zákaz televize také patří k nejlepším možným trestům, neboť při něm dítě o nic důležitého nepřichází, naopak je motivací pro smysluplnější činnosti, jako je třeba četba knih.

Neméně důležitou roli k ovládnutí obrazovky hraje odměřování a odříkávání. Je dobré předem určit, kolik času v týdnu bude vymezeno pro sledování televize. Doporučuje se maximálně pět hodin pro děti a až deset hodin pro dospělé. Rodiče by se také neměli bát odříkání. V dnešní době se ve společnosti rozmohl trend, že dítěti se má dát, o co si požádá. Když se rodič ale naučí dítěti některá přání odříkat, nebo jejich splnění podmiňovat, nebude dítě rozmazlené, bude lépe vycházet s ostatními, naučí se skromnosti, bude se těšit se z maličkostí a spíše odolá různým svodům svých vrstevníků například k drogám či alkoholu. Není ovšem správné odříkat vše a nedat nic. Odřeknuté

věci by rodiče měli dětem nahrazovat vřelým zájmem, věnováním maxima volného času, společnými rodinnými zážitky a podobně. Na televizi by se měli rodiče dívat společně s dětmi a povídat si s nimi o obsahu, diskutovat, rozebírat a vysvětlovat nejasnosti.

4 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST – NEZBYTNOST PRO 21. STOLETÍ

„Mediální gramotnost se týká dovedností, znalostí a porozumění, které spotřebitelům umožňují efektivní a bezpečné využívání médií. Mediálně gramotní lidé by měli být schopni provádět informovanou volbu, chápat povahu obsahu a služeb a být schopni využívat celé šíře příležitostí, které nabízejí nové komunikační technologie. Měli by být schopni lépe chránit sebe a své rodiny před škodlivým nebo urážlivým obsahem. Proto je třeba rozvoj mediální gramotnosti ve všech oblastech společnosti podporovat a pečlivě sledovat její pokrok“ (Směrnice č. 2010/13/EU o Audiovizuálních mediálních službách, bod 47).

Existuje znalostní a dovednostní rozměr mediální gramotnosti. Znalostní zahrnuje pochopení základů médií od historie po současnost, principy jejich fungování a uvědomění možných hrozeb, případně příležitostí. Získávání a rozvíjení praktických dovedností při práci s médii pak zahrnuje složka dovednostní, která podporuje nezávislé, aktivní a sebevědomé zapojení jednotlivce do světa mediální komunikace (Vranková, NIDM, online).

Požadavek na základní mediální gramotnost vychází z předpokladu, že mediální sdělení jsou tvořena stereotypně a podléhají určitým zákonitostem. Je proto nutné, abychom si od mediálního světa drželi odstup a naučili se tyto stereotypy a zákonitosti identifikovat a vyhodnocovat. To nám pak pomůže se dobře orientovat v mediálních sděleních, svobodně se rozhodovat a případně také využít tyto skutečnosti ve svůj prospěch.

Mediálně gramotný člověk by měl vědět, že média nejsou komplexním zrcadlem skutečné reality a že veškerý mediální obsah prošel nejprve výběrem a zpracováním, které podléhá ustáleným pravidlům a zvyklostem. Způsob prezentace sdělení je rozmanitý a vždy vychází z možností, kterými dané médium disponuje. Je důležité si uvědomit, že veškeré mediálně zprostředkované informace jsou vybrány (často vytrženy z kontextu) a následně ještě zestručněny, tedy že novináři pouze hrají roli interpreta a nikoliv kronikáře. Příjemce mediálního sdělení nelze považovat za unifikovanou masu, nýbrž každý si vykládá mediální obsahy jinak, a to na základě individuálních životních zkušeností a okolností. Musíme brát mediální komunikaci jako složitý sociální

system, který nepodléhá absolutnímu vlivu žádné ze složek, které ji ovlivňují (Vranková, NIDM, online).

Dostatečná mediální gramotnost je nezbytnou kompetencí mládeže v 21. století, jelikož mediální obraz ne vždy odpovídá skutečné realitě. Je důležité, aby si tento fakt uvědomili zejména žáci základních škol, kteří jsou medii nejvíce ovlivňováni. Prostředkem, skrze který by se měla zlepšit mediální gramotnost v ČR, je systematická mediální výchova, která je v současné době již povinnou složkou školního vzdělávacího programu. Vítanou novinkou jsou například učebnice mediální výchovy, zavedené na některých základních školách a gymnáziích od září roku 2013, které vysvětlují, jak rozeznávat mediální a skutečnou realitu (Kvapil, Novinky, online).

4.1 Mediální gramotnost žáků ZŠ v ČR

Dle výzkumu Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, uskutečněného v roce 2011 (a kterému je věnována tato podkapitola), na tom nejsou české děti s mediální gramotností nejhůře. Jedním z pozitivních výsledků tohoto průzkumu je například zjištění, že jsou české děti všech sledovaných věkových kategorií mediálně poměrně gramotní, co se týče televizních reklam. Tedy že mají celkem jasnou představu o komunikačním cíli těchto reklamních sdělení, a to včetně základního povědomí o využitých komunikačních strategiích. Bylo zjištěno, že s přibývajícím věkem klesá zájem o reklamu a její odmítání se stává statusovou záležitostí.

Průzkum probíhal zvláště u žáků 1. a 2. stupně základních škol. U mladších školních žáků (6 - 10 let) bylo zjištěno, že televize v domácnosti není brána jako prostředek, který sjednocuje rodinu, nýbrž jako rovnocenná alternativa počítače, na kterém lze sledovat stejný obsah (internetová televize, filmy). Dále se ukázalo, že přítomnost většího množství televizí v jedné domácnosti je brána jako standard až samozřejmost. Děti potvrdily, že jejich rodiče se snaží televizi zařadit mezi volnočasové aktivity jako zábavu zbytnou, často podmíněnou splněním ostatních povinností. Potěšujícím zjištěním je, že se rodiče snaží regulovat typy sledovaných televizních pořadů a ostatní užívání médií za účelem omezit sledování takových obsahů, které vyvolávají úzkost či zobrazují erotické a násilné scény. Děti v mladším školním věku berou omezení sledování televize jako samozřejmost, případně jako řádný trest za prohřešek. Nelíbí je naopak fakt, že rodiče dětem svá rozhodnutí ohledně omezení

sledování televize nevysvětlují, ani si s dětmi o sledovaných pořadech běžně nepovídají. Zajímavé je, že omezení sledování televize ze strany rodičů se netýká zpravodajství, ačkoliv většina dětí přiznala, že mají obavy z násilných obsahů, které české televizní stanice často právě ve zpravodajství vysílají.

U žáků 2. stupně ZŠ (11 – 15 let) vyšly najevo stejné výsledky jako u žáků mladších, co se týče samozřejmosti mít v domácnosti více než jednu televizi. Na rozdíl od mladších žáků, probíhají dohody o volbě programu častěji mezi sourozenci nežli mezi dítětem a rodičem. Zajímavé je, že televize již není žáky této věkové kategorie vnímána jako prestižní způsob trávení volného času. Raději než k televizi zasednou k počítači či herní konzoli. Přibývá kritika rodiči vybíraných pořadů. Důsledkem toho je nezájem o společné trávení času u televize, ačkoliv si rodičovskou kontrolu stále uvědomují. Rodiče kontrolují zejména plnění „pracovních povinností“ svých dětí, ale také stále ještě mediální obsahy, které by mohly být pro tyto děti nějakým způsobem škodlivé. Starší děti přebírají názory rodičů na některé mediální obsahy, jako je třeba zpravodajství a reklama. Děti této věkové kategorie jsou schopny popsat formální a některé obsahové rozdíly mezi bulvárními a nebulvárními médii. Co stále neumí určit je relevance a věrohodnost novinových zpráv. Celkově tištěnému zpravodajství nevěnují velkou pozornost, ačkoliv je znát velký rozdíl v reakci po naladění zpravodajství televizního, kterému pozornost věnují více. Reklamu v televizi si uvědomují (včetně product placementu), prožívají a ve většině případů odmítají.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

5.1 Cíle, otázky a hypotézy

Cílem této bakalářské práce je prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, jak (a jestli vůbec) se liší názory žáků základních škol a jejich rodičů na tvrzení, že televize je překážkou v dobře fungujícím vztahu rodiče s dítětem. Zjistit, jak důležitou roli hraje televize ve světě dnešní mládeže.

Podstatou empirické části práce je prokázat, že žáci základních škol si neuvědomují, že televizní obsahy jim mohou škodit. A naopak rodiče, kteří si jsou vědomi rizik častého televizního sledování, se dostatečně nesnaží své ratolesti před nimi chránit. Již od útlého věku nechávají televizi (a další média), aby přebírala roli učitele, vychovatele a zejména rodiče, a poskytovala jim informace, zkušenosti a společnost, kterou by jim měli poskytovat sami. Dnes již televizní sledování není záležitostí celé rodiny, ale pouze jednotlivých členů, což oslabuje rodinné vztahy. Televize vyplňuje chvíle, které byly dříve určené pro společné trávení volného času rodičů a dětí. Ačkoliv se rodiče snaží nějakým způsobem televizní konzumaci svých dětí korigovat, nekorigují ji dostatečně. Souvisí to také úzce s tím, že děti neprojevují zájem trávit s rodiči více volného času. Raději se uchylují do společnosti médií nebo kamarádů.

Otázka č. 1: Má samostatné sledování televize špatný vliv na komunikaci s rodiči?

Otázka č. 2: Zajímají se rodiče o televizní diváctví svých dětí a snaží se ho korigovat?

Otázka č. 3: Mají větší zájem na společném trávení volného času mimo společnost médií děti nebo rodiče?

Hypotéza č. 1: Když sledují děti a rodiče televizi odděleně, nemá to dobrý vliv na vzájemnou komunikaci, jelikož dochází k odcizení a oslabení vztahu mezi nimi.

Hypotéza č. 2: I přesto, že si rodiče uvědomují rizika spojené s častým sledováním televize, nesnaží se konzumaci televizních obsahů svých dětí dostatečně korigovat.

Hypotéza č. 3: Dnešní děti a pubescenti mají mnohem větší zájem trávit volný čas s kamarády (či médii) než s rodiči i přesto, že rodiče zájem o společné chvíle mají a projevují.

5.2 Výzkumný vzorek

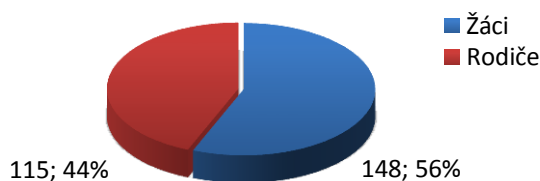
Respondenty aplikovaného dotazníkového šetření byli žáci z vybraných pražských základních škol a jejich rodiče. Z nejšířšího hlediska rozumíme dle Úmluvy OSN o právech dítěte (předkládá Hofbauer, 2004, s. 22) dítětem „každou lidskou bytost mladší 18 let, pokud dle právního řádu konkrétní země nedosahuje zletilosti dříve.“ Dle Pavla Říčana (2010, s. 147) je dítě hravé, bezstarostné, chce si užívat a vzdorovat rodičům, kteří mají námitky proti jeho jednání. Rodiče jsou naproti tomu rozumné osoby, které by měli dítě vychovávat a připravovat na život, měli by připomínat, co jak má být, uplatňovat svou autoritu, napomínat i kárat, ale hlavně pečovat a milovat.

Dotazníkové šetření pro tuto práci bylo realizováno celkem na šesti základních školách fungujících v rámci hlavního města Prahy. Oblastmi výzkumu byly tyto školy: Základní škola a mateřská škola Barrandov, Fakultní základní škola s rozšířenou výukou jazyků při PedF UK (ZŠ Drtinova), Základní škola a mateřská škola Resslerova, Základní škola Karla Čapka (ZŠ Kodaňská), Fakultní škola Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy s rozšířenou výukou výtvarné výchovy (ZŠ Vodičkova) a Základní škola Na Smetance. Školy byly záměrně vybrány tak, aby se svou polohou co nejvíce blížili centru města, jelikož právě žáků základních škol a rodičů, kteří jsou obyvateli velkoměsta, se téma této práce týká nejvíce. Výzkumu se zúčastnili rovnoměrně žáci (a jejich rodiče) z prvního (3., 4. a 5. třída) i druhého (6., 8. a 9. třída) stupně ZŠ.

Vzorek 1: Žáci pražských základních škol, konkrétně ve věku od 9 do 15 let (obecně ve věku 6 – 15 let); celkový počet respondentů: 148 – z toho 80 dívek a 68 chlapců

Vzorek 2: Rodiče žáků pražských základních škol (viz Vzorek 1); celkový počet respondentů: 115 – z toho 89 žen (matek) a 26 mužů (otců)

Graf 8: Složení respondentů

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní řešení)

5.3 Metoda sběru dat

Pro potřeby a cíle této bakalářské práce jsem zvolila za nejvhodnější kvantitativní metodu výzkumu – dotazníkové (anketární) šetření, jelikož není nákladné a umožňuje získat odpovědi od přesně stanovené cílové skupiny. Jak uvádí Machková (2006, s. 52) – výsledky výzkumu reprezentované na vybraném vzorku lze následně extrapolovat na celou cílovou skupinu, v případě této práce na všechny žáky pražských základních škol a jejich rodiče. „*Cílem kvantitativního výzkumu je zjistit, jak velká část cílové skupiny vykazuje určité konkrétní znaky (má určitý názor, vlastnosti, zvyky, majetek, atp.).*“

Anketární (dotazníkové) šetření je jednou z nejpoužívanějších metod kvantitativního výzkumu. Hlavní výhodou této metody jsou nízké finanční (někdy i časové) náklady, respondenti jsou součástí přesně vymezené zkoumané skupiny a mohou odpovídat i v klidu doma po pracovní době, v důsledku čehož nejsou ovlivňováni tazatelem (Machková, 2006, s. 54). Nejčastěji zmiňovanou nevýhodou této metody je nízká návratnost dotazníků, kterou jsem díky přímému zúčastnění při vyplňování na základních školách zcela zredukovala, a vrátilo se mi od žáků 100 % rozdaných dotazníků. Machková (2006, tamtéž) uvádí, že procento návratnosti většinou nepřesáhne hranici 25 %. Menší procento návratnosti jsem sice zaznamenala u dotazníků určených rodičům, neboť je vyplňovali doma, ale i toto procento bylo v rámci mého dotazníkového šetření nízké – pouze o 22,3 % menší návratnost oproti žákům, celkem se mi tedy od rodičů vrátilo 77,7 % dotazníků.

Dotazníky anketárního šetření v předkládané bakalářské práci se sestávají z uzavřených (dichotomických – ano/ne, výběrových – pouze jedna možná odpověď, výčtových – více možných odpovědí), ale i polouzavřených otázek. Uzavřené otázky se skládají z několika předepsaných variant odpovědí, z nichž si respondent jednu či více vybírá a používají se v případě, že tazatel zná většinu možných odpovědí. Za výhodu uzavřených otázek lze považovat to, že je jednoduché je vyplnit, směřují respondenta k podstatě výzkumu a umožňují snadné zpracování výsledků. Nevýhodou je naopak skutečnost, že umožňují nahodilé vyplnění, nemusí vždy pravdivě vystihovat názor respondenta nebo žádanou odpověď ani nemusí nabízet, a je těžké je správně formulovat (Dotazník-online, online).

Celkem byly v rámci výzkumu zpracovány výsledky 263 dotazníků z původně 296 rozdaných. Procento návratnosti rozdaných dotazníků je tedy vysoké (88,85 %).

5.4 Časová organizace výzkumu

Výzkum probíhal ve třech fázích – přípravné, realizační a evaluační. Přípravná fáze, která zahrnovala formulaci dotazníkových otázek a odpovědí, tisk dotazníků, zkušební fázi a zabalování do obálek (dotazníky pro rodiče), trvala od 10. do 16. listopadu roku 2014.

Terénní sběr dat (realizace) probíhal v období od 17. listopadu do 7. prosince roku 2014 ve dvou fázích. První fáze byla věnována dotazníkům pro žáky a probíhala formou přímého zúčastnění ve třídách. Dotazníkové šetření mezi žáky probíhalo v rámci zvolené vyučovací hodiny, kterou vymezil pro tento účel vždy ředitel/ka školy. Žákům byly v této fázi rozdány také dotazníky určené pro rodiče, které žáci donesli domů k vyplnění, a o týden později byly vyzvednuty zpět od třídních učitelů či ředitelů. Dotazníky byly rozdány pouze těm respondentům (žákům), jejichž rodiče podepsali na začátku školního roku souhlas se zúčastněním dotazníkových šetření se školou souvisejících. To je také důvod, proč byla návratnost dotazníků poměrně vysoká.

Vyhodnocení všech dotazníků probíhalo v týdnu od 8. do 14. prosince téhož roku. Jelikož veškeré dotazníky byly rozdány v tištěné podobě, bylo zpracování výsledků a převedení do elektronické podoby časově náročnější.

Tabulka 2: Časový harmonogram výzkumu

ŠKOLA	2014				
	Příprava	Realizace			Evaluce
	10. – 16. 11.	17. – 23. 11.	24. – 30. 11.	1. – 7. 12.	8. – 14. 12.
ZŠ Barrantov	Příprava	Žáci	Rodiče		Vyhodnocení
ZŠ Vodičkova	Příprava	Žáci	Rodiče		Vyhodnocení
ZŠ Resslera	Příprava	Žáci	Rodiče		Vyhodnocení
ZŠ Na Smetance	Příprava		Žáci	Rodiče	Vyhodnocení
ZŠ Drtinova	Příprava		Žáci	Rodiče	Vyhodnocení
ZŠ Kodaňská	Příprava		Žáci	Rodiče	Vyhodnocení

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní řešení)

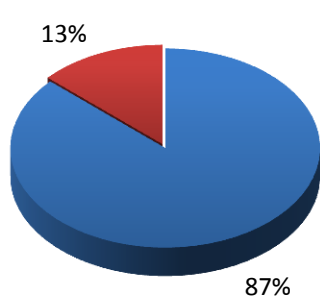
5.5 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 1 (žáci + rodiče): Máte doma televizi?

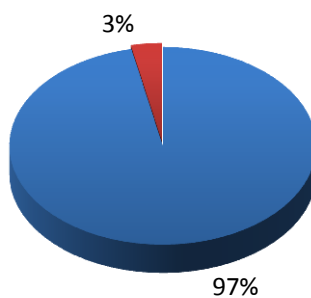
a) Ano

b) Ne

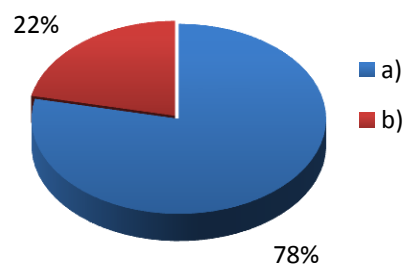
Žáci dohromady:

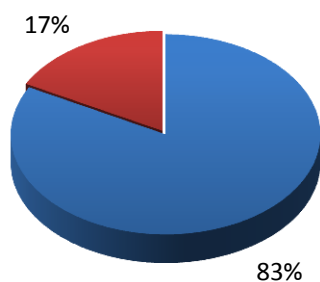
Pouze chlapci:

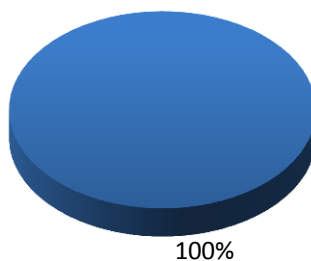
Pouze dívky:

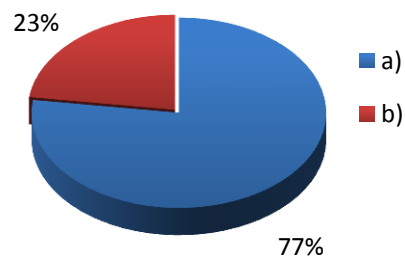
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

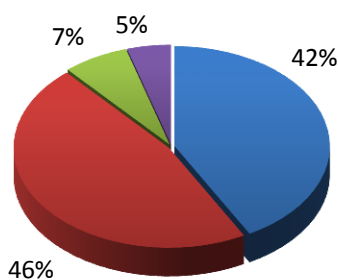

Zdroj všech grafů v této kapitole: autor práce, 2015 (vlastní řešení)

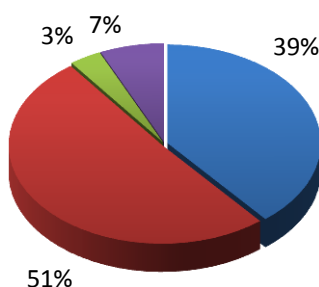
Otázka č. 2 (žáci): Jak často sleduješ televizi, když zrovna nejsi ve škole?

- a) Méně než hodinu denně.
- b) Přibližně 1 až 3 hodiny denně.
- c) Přibližně 3 až 4 hodiny denně.
- d) 4 hodiny a více. Sledováním televize trávím téměř celé odpoledne.

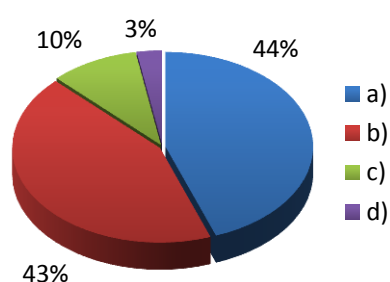
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

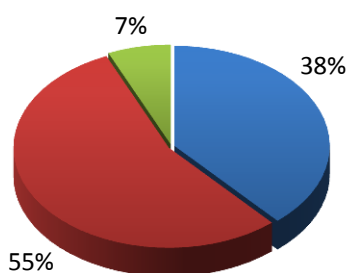
Pouze dívky:

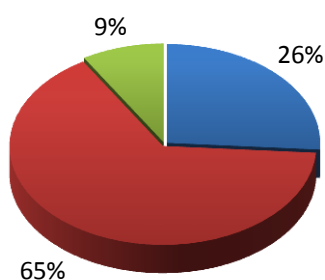
Otázka č. 2 (rodiče): Jak často má váš syn/dcera zapnutou televizi ve svém volném čase?

- a) Myslím, že méně než hodinu denně.
- b) Přibližně 1 až 3 hodiny denně.
- c) Myslím, že více než 3 hodiny, někdy až celé odpoledne.
- d) Vůbec netuším.

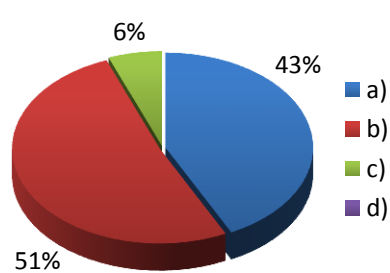
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

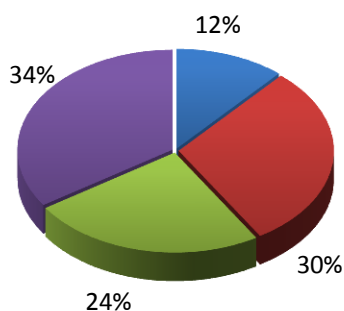
Pouze ženy:

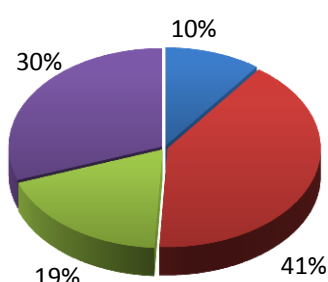
Otázka č. 3 (žáci): Máš televizi ve svém pokoji?

- a) Ano, poprosil jsem o ní rodiče.
- b) Ano, rodiče mi jí sami koupili.
- c) Ne, ale chtěl bych jí.
- d) Ne a ani mít nechci.

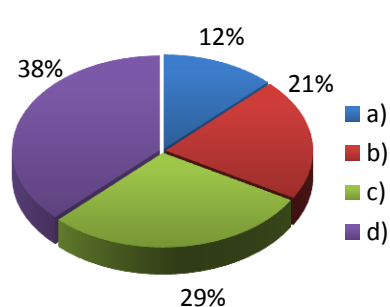
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

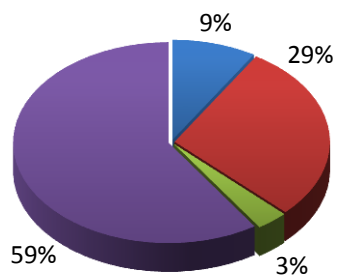

- a)
- b)
- c)
- d)

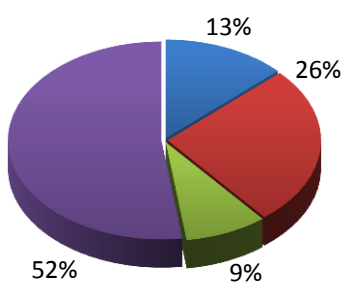
Otázka č. 3 (rodiče): Má váš syn/dcera televizi ve svém pokoji?

- a) Ano, poprosil/a nás o ní, tak jsme mu/jí ji koupili.
- b) Ano, koupili jsme mu/jí sami od sebe, aby měl pohodlí on/ona i my.
- c) Ne, ale pořád nás o ni prosí. My ale nechceme, aby jí tam měl/a.
- d) Ne a myslím, že ani sám/sama mít nechce.

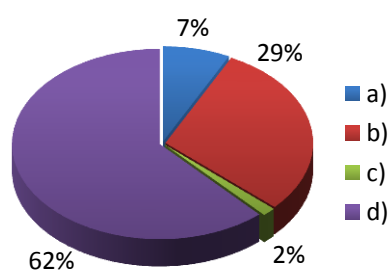
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

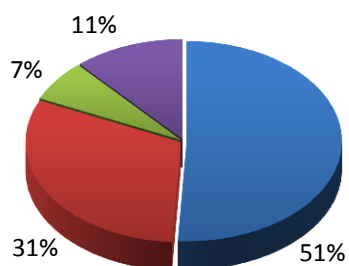

- a)
- b)
- c)
- d)

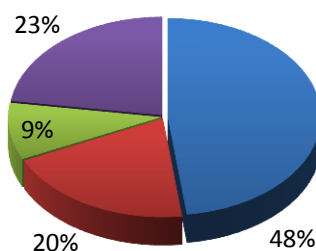
Otázka č. 4 (žáci): Na co se rád/a díváš?

- a) Na seriály a jiné zábavné pořady
- b) Na filmy
- c) Na zprávy
- d) Na sport

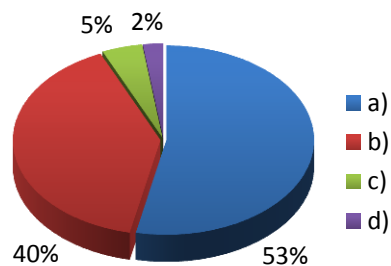
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

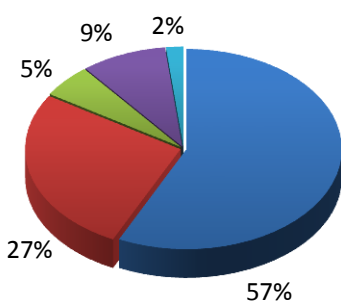
Pouze dívky:

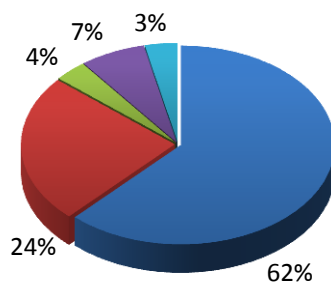
Otázka č. 4 (rodiče): Víte, které pořady má rád/a?

- a) Seriály a jiné zábavné pořady
- b) Filmy
- c) Zprávy
- d) Sport
- e) Nevím.

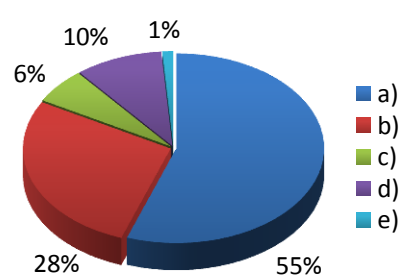
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

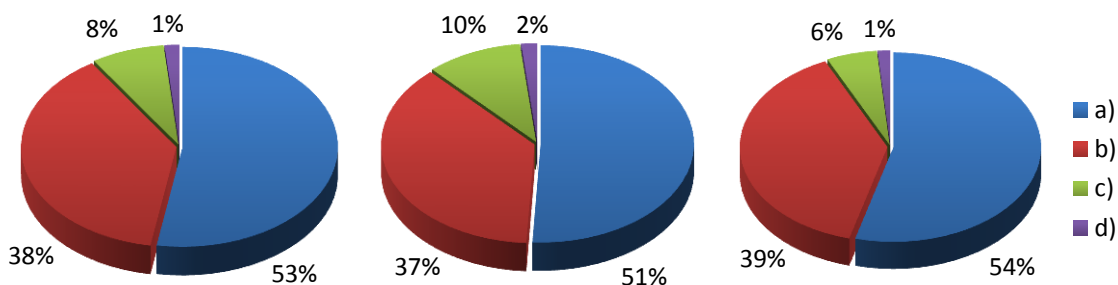
Otázka č. 5 (žáci): Díváš se na televizi raději sám/sama nebo s rodiči?

- a) Sám/sama (případně s kamarády), jsem rád/a, když mě nikdo neruší.
- b) S rodiči, jsem rád/a když jsme u TV spolu a povídáme si.
- c) Sám/sama, ale raději bych koukal/a s rodiči.
- d) Můžu jen za přítomnosti rodičů, ale raději bych se díval/a sama.

Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

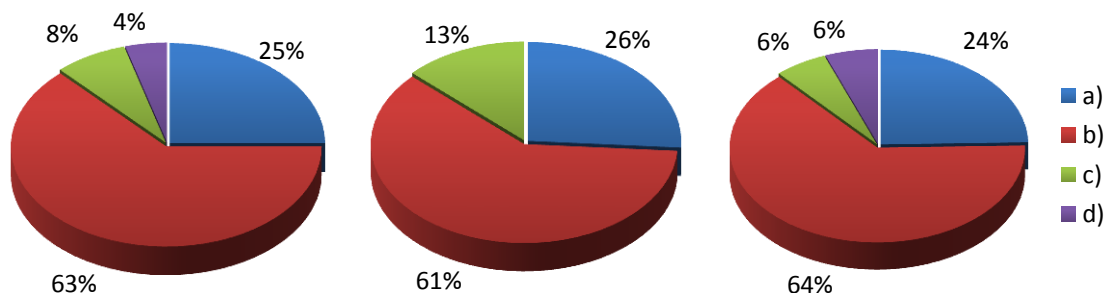
Otázka č. 5 (rodiče): Myslíte, že se dívá na televizi raději sám/sama nebo s vámi?

- a) Myslím, že sám/sama. Má rád/a když ho/jí nikdo neruší.
- b) Myslím, že má rád/a dívání na TV s námi, když si můžeme povídat.
- c) Vzhledem k tomu, že nejsme moc doma, tak se dívá sám/sama, ale asi by se rád/a díval/a i s námi.
- d) Dovolujeme se mu/jí dívat na televizi jen za naší přítomnosti.

Rodiče dohromady:

Pouze muži:

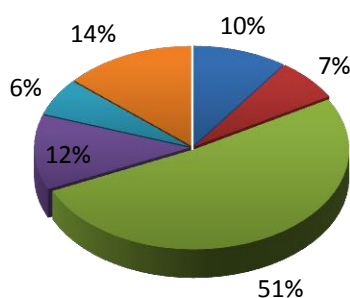
Pouze ženy:

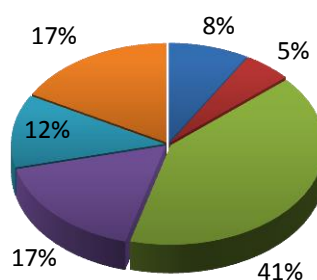
Otázka č. 6 (žáci): Na které pořady koukáš s rodiči a proč?

- a) Na seriály a pořady, které mě nebaví, ale rodiče mi nedovolí přepnout program.
- b) Na zprávy, které mě sice nebaví, ale rodiče mi nedovolí přepnout program.
- c) Spolu koukáme jen na seriály a filmy, které nás všechny baví.
- d) Na zprávy, protože mě zajímá, co se děje.
- e) Nikdy nekoukám na televizi s rodiči.
- f) Jiné

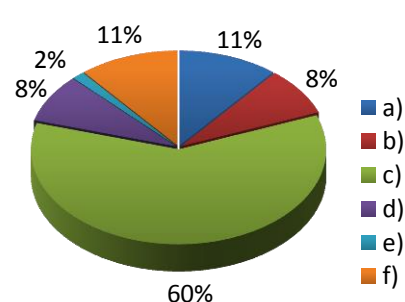
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

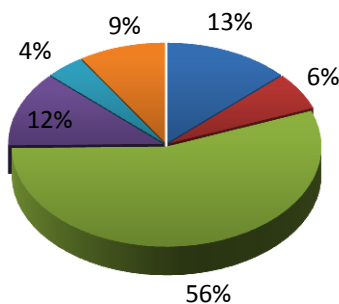
Pouze dívky:

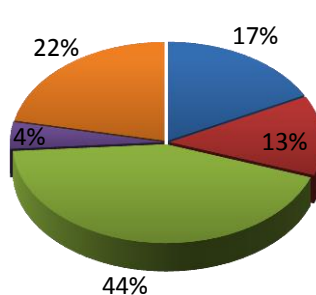
Otázka č. 6 (rodiče): Na které pořady koukáte spolu a proč?

- a) Na seriály a pořady, které jsem si zapnul/a. Kouká se mnou, protože mu/jí nedovolím přepnout program.
- b) Na zprávy, ale jen proto, že jsem si je pustil/a já.
- c) Spolu koukáme jen na filmy a seriály, které nás všechny baví.
- d) Kouká s námi na zprávy, myslím si, že ho/ji zajímá, co se děje.
- e) Nikdy spolu nekoukáme na televizi.
- f) Jiné

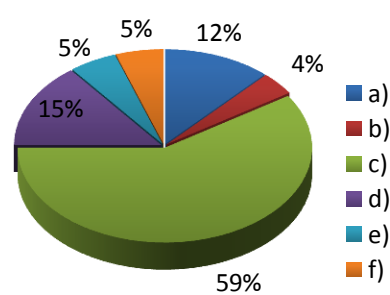
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

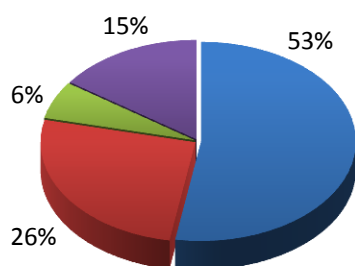
Pouze ženy:

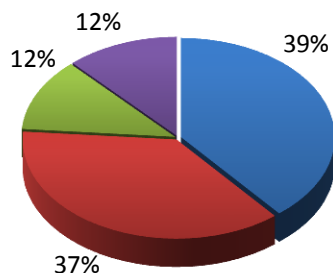
Otázka č. 7 (žáci): Díváš se častěji s mámou nebo s tátou?

- a) S mámou
- b) S tátou
- c) Nikdy nekoukám na televizi s rodiči.
- d) S oběma

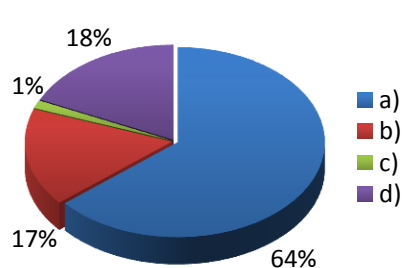
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

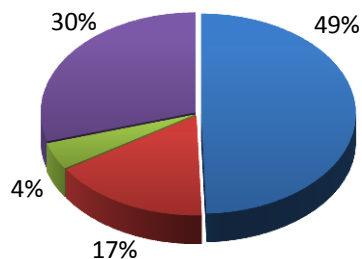
Pouze dívky:

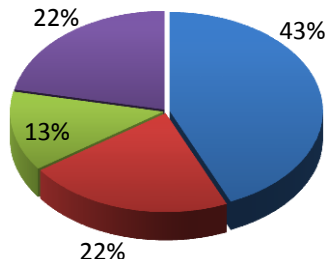
Otázka č. 7 (rodiče): Díváte se na televizi s ním/ní vy nebo váš partner (manžel)/partnerka (manželka)?

- a) Já
- b) Manžel/manželka
- c) Nikdy spolu nekoukáme na televizi.
- d) Oba

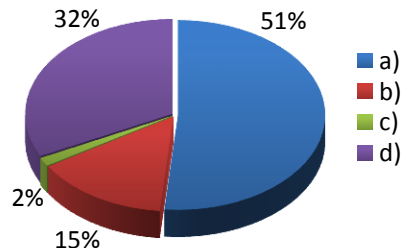
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

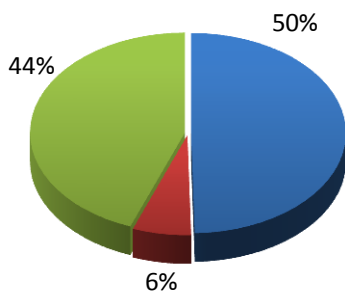
Pouze ženy:

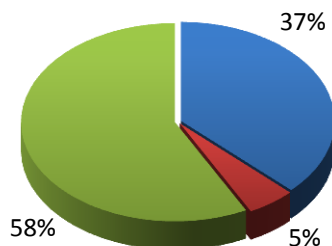
Otázka č. 8 (žáci): Povídáš si s rodiči o pořadu, který jste spolu v televizi viděli?

- a) Ano.
- b) Ano, ale nebaví mě to. Dělán to jen proto, že se chtějí bavit rodiče.
- c) Ne, nepovídáme.

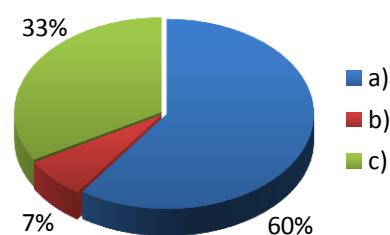
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

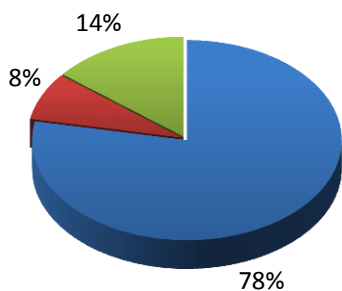

■ a)
■ b)
■ c)

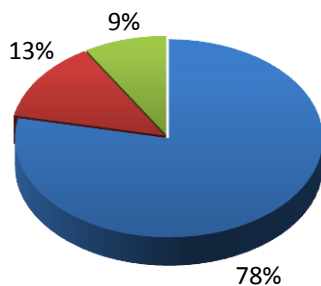
Otázka č. 8 (rodiče): Povídáte si spolu o pořadu, které jste v televizi spolu viděli?

- a) Ano.
- b) Většinou se snažím začít konverzací já, ale bohužel syn/dcera o konverzaci nejví zájem.
- c) Ne, nepovídáme.

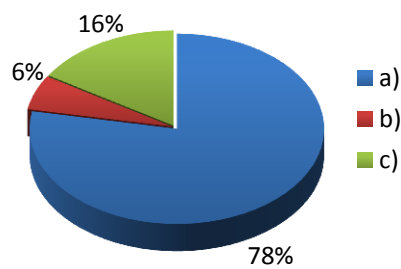
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

■ a)
■ b)
■ c)

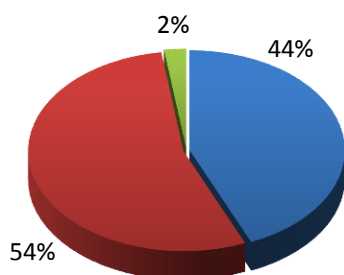
Otázka č. 9 (žáci): Zajímají se rodiče o to, jak často se na televizi díváš?

a) Ano, pořád mě upozorňují nebo nadávají, že se dívám moc často.

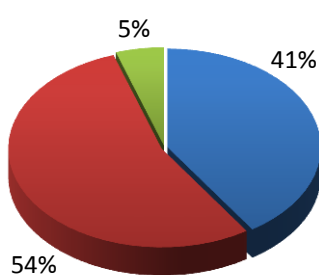
b) Ne, je jim to jedno.

c) Ano, ale při odpovědi většinou lžu, protože nechci, aby si mysleli, že se dívám moc často.

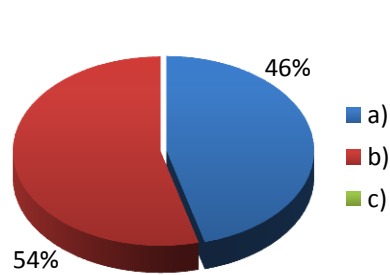
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

■ a)
■ b)
■ c)

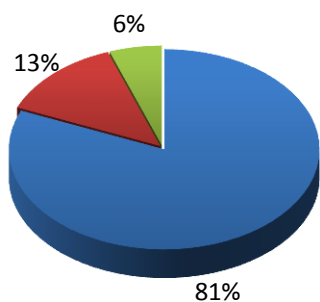
Otázka č. 9 (rodiče): Zajímáte se o to, jak často se na televizi dívá?

a) Ano, pozorně to kontroluji, a když se dívá často, upozorním na to, někdy i nadávám.

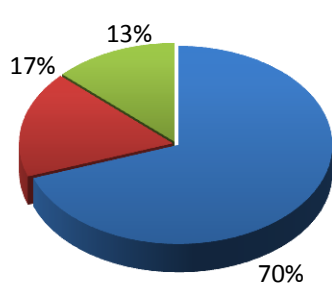
b) Ne, je mi to celkem jedno.

c) Ano, ale myslím, že mi lže, když říká, že se nedíval/a nebo že se díval/a jen chvíli.

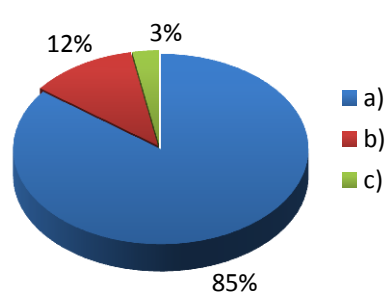
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

■ a)
■ b)
■ c)

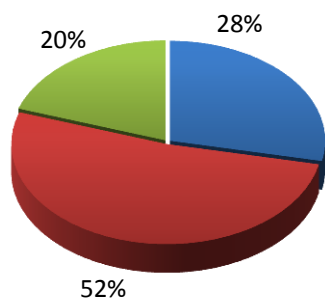
Otázka č. 10 (žáci): Zajímají se rodiče o to, na které pořady se díváš?

a) Ano, oni určují nebo schvalují, na co se mohou dívat a na co ne.

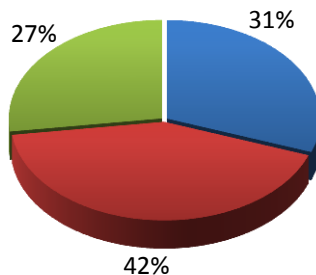
b) Ano, ale je jim celkem jedno, na co se koukám.

c) Ne, je jim úplně jedno, na co koukám.

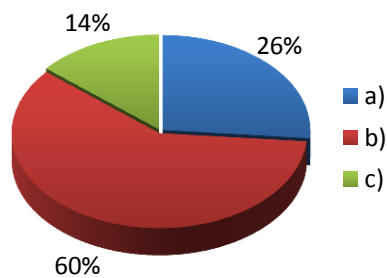
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

■ a)
■ b)
■ c)

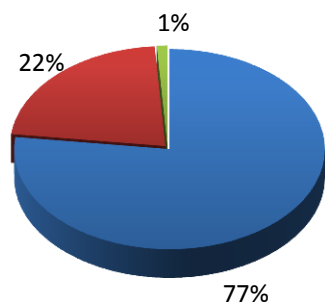
Otázka č. 10 (rodiče): Zajímáte se o to, na jaké pořady se dívá?

a) Ano, pořady mu vybíráme nebo schvalujeme. Nechceme totiž, aby sledoval/a nevhodné pořady.

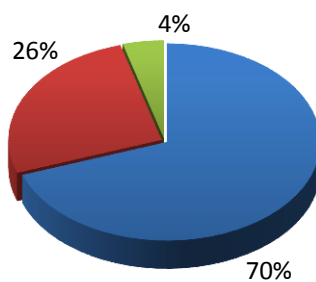
b) Ano, ale je mi celkem jedno, na co se dívá.

c) Ne, nezajímám, je mi to úplně jedno.

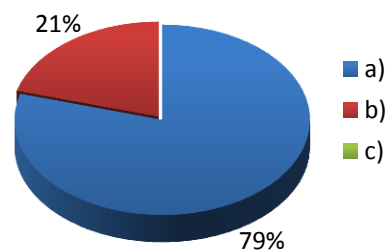
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

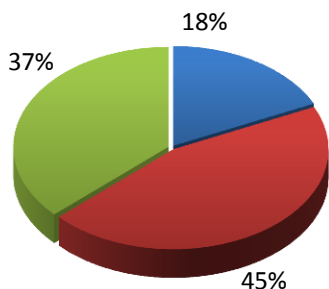

■ a)
■ b)
■ c)

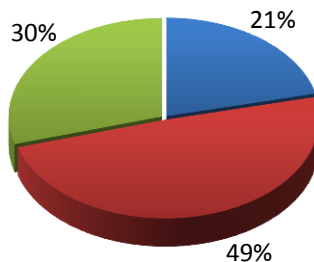
Otázka č. 11 (žáci): Sleduješ televizi po desáté hodině večer?

- a) Ano, kdykoliv chci.
- b) Ano, ale jen když mi to rodiče dovolí.
- c) Ne, nesleduji.

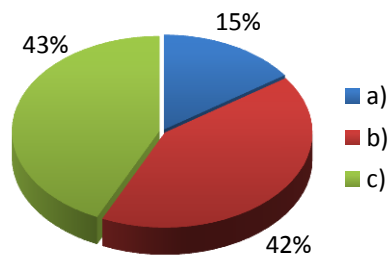
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

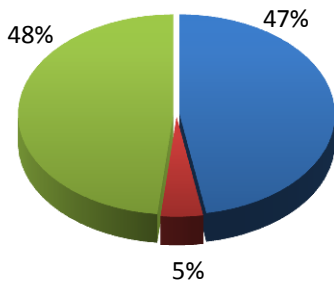

■ a)
■ b)
■ c)

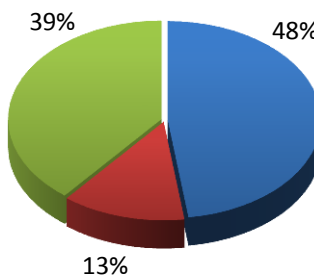
Otázka č. 11 (rodiče): Dovolujete mu/jí se na televizi dívat po desáté hodině večer?

- a) Ano, dovoluji, když druhý den nemusí vstávat do školy.
- b) Ano a je mi jedno, na co se kouká.
- c) Ne, nedovoluji.

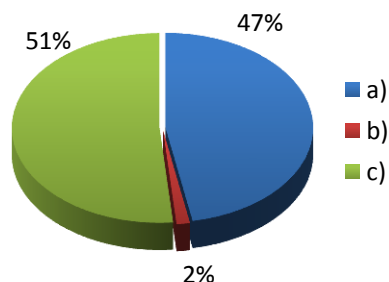
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

■ a)
■ b)
■ c)

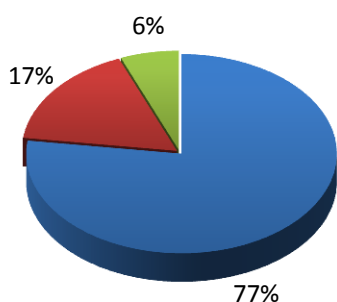
Otázka č. 12 (žáci): Když tě rodiče chtějí vzít na zábavnou akci pro mládež anebo máš možnost se sám koukat doma na svůj oblíbený film či seriál, co si vybereš?

a) Půjdu s rodiči, jsem rád/a když s nimi mohu trávit volný čas, film si přeci můžu pustit i jindy.

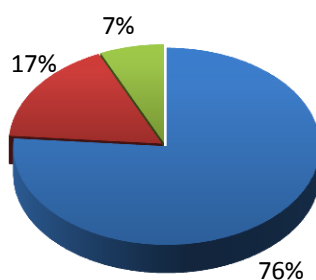
b) Půjdu s nimi, ale jen proto, že chtějí oni.

c) Nepůjdu s nimi. Klidně mě nechají doma, když řeknu, že se chci koukat na televizi.

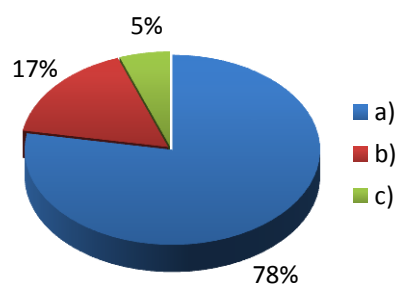
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

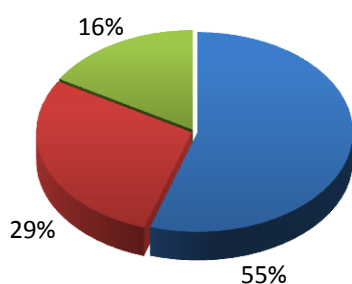
Otázka č. 12 (rodiče): Máte možnost s ním/s ní jít na zábavnou akci pro mládež, ale on/ona se chce doma dívat na svůj oblíbený film či pořad. Přemluvíte ho/jí, aby šel/šla s vámi nebo ho/jí necháte trávit čas po svém?

a) Přemluví ho/jí, aby šel/šla se mnou, protože s ním/ní chci trávit více času.

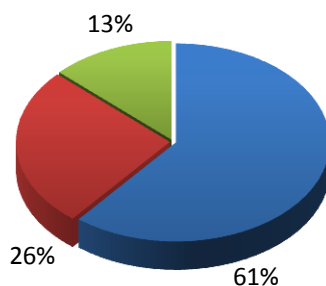
b) Přemluví ho/jí, aby šel/šla se mnou, protože si myslím, že u televize tráví moc času.

c) Když nebude chtít, nechám ho/jí doma se dívat na televizi a půjdu někam s přáteli nebo s partnerem.

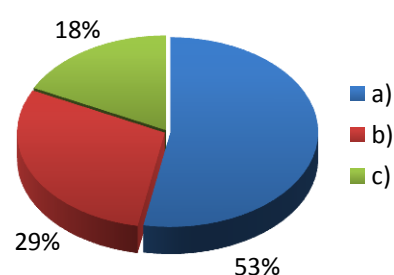
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

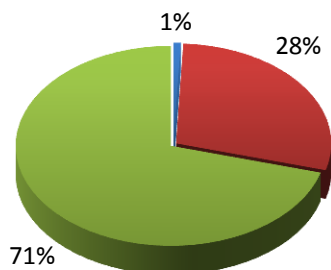
Otázka č. 13 (žáci): Je někdy tvé sledování televize předmětem hádky s rodiči?

a) Ano, velice často, hlavně kvůli údajnému zanedbávání školních povinností.

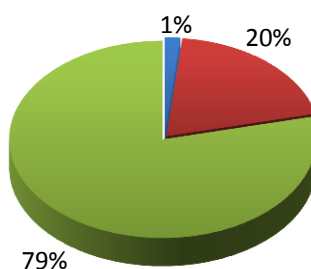
b) Ano, občas.

c) Ne, nikdy se kvůli televizi nehádáme.

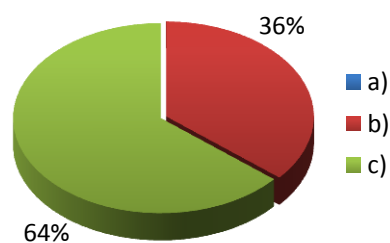
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

■ a)
■ b)
■ c)

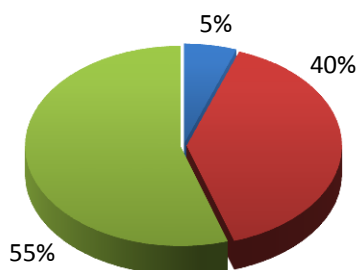
Otázka č. 13 (rodiče): Je někdy sledování televize předmětem vaší hádky?

a) Ano, velice často. Hlavně proto, že kvůli televizi zanedbává školní povinnosti.

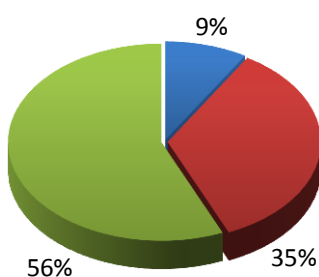
b) Ano, občas.

c) Ne, nikdy se kvůli televizi nehádáme.

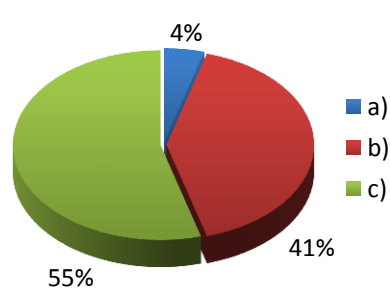
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

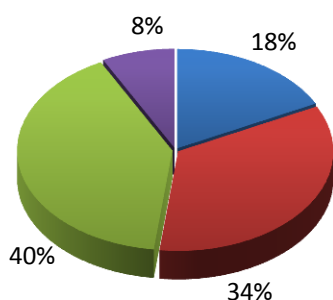

■ a)
■ b)
■ c)

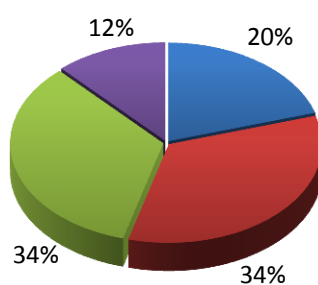
Otázka č. 14 (žáci): Vadí rodičům, když máš televizi zapnutou během učení nebo jídla?

- a) Ano, od mala mi televizi při učení a jídle zakazují.
- b) Ne, když udělám do školy to, co mám.
- c) Ano vadí, ale jen při učení, při jídle ne.
- d) Nevadí.

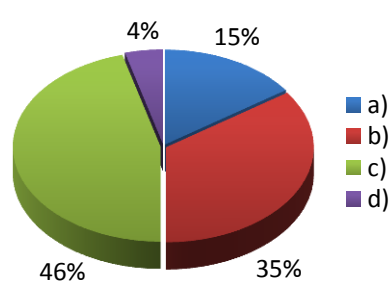
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

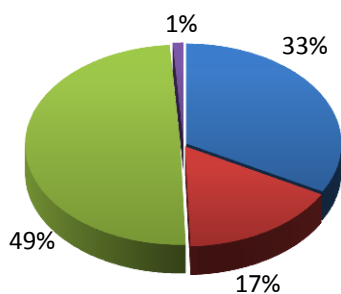
Pouze dívky:

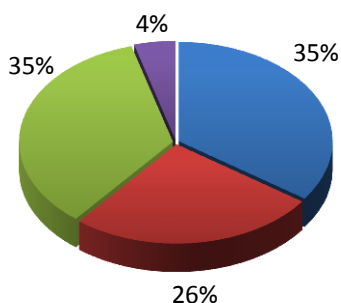
Otázka č. 14 (rodiče): Vadí vám, když má televizi zapnutou během učení nebo jídla?

- a) Ano, od mala mu/ji televizi při učení a jídle zakazuji.
- b) Ne, když udělá do školy to, co má.
- c) Ano vadí, ale jen při učení, při jídle ne.
- d) Nevadí.

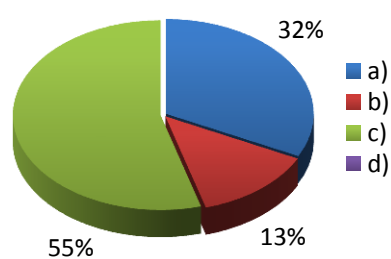
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

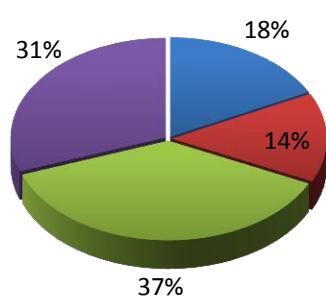
Pouze ženy:

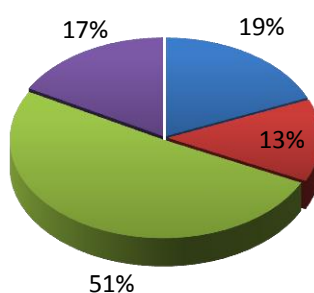
Otázka č. 15 (žáci): Zakazují ti rodiče dívání na televizi jako trest, když máš nějaký průšvih?

- a) Ano, a štvě mě to.
- b) Ano, ale je mi to jedno.
- c) Ne, většinou mi zakazují počítač, telefon, aj.
- d) Nezakazují mi nic.

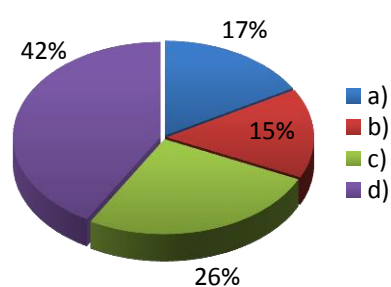
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

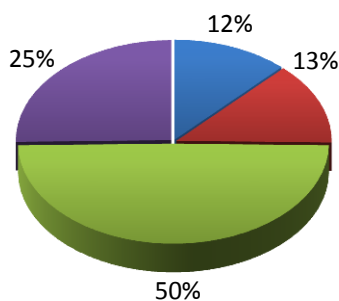

- a)
- b)
- c)
- d)

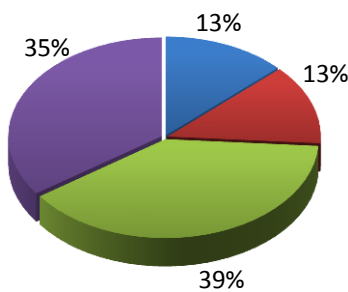
Otázka č. 15 (rodiče): Zakazujete mu/jí dívání na televizi jako trest, když má nějaký průšvih?

- a) Ano, většinou ho/ji tím pořádně naštvu.
- b) Ano, ale myslím, že je mu/jí to jedno.
- c) Ne, většinou zakazuji počítač, tablet či telefon, to je větší trest.
- d) Nezakazuju mu/jí nikdy nic.

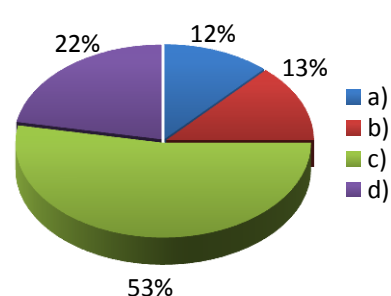
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

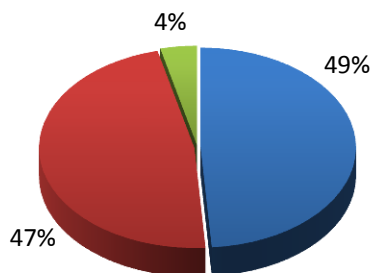

- a)
- b)
- c)
- d)

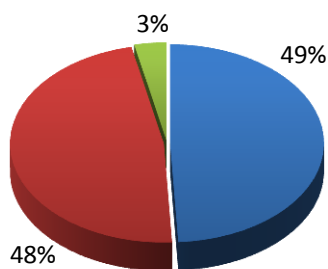
Otázka č. 16 (žáci): Myslíš, že by ses bez televize obešel/obešla?

- a) Ano, úplně bez problémů.
- b) Asi ano, ale chyběla by mi.
- c) Ne, neobešel/neobešla. Život bez televize si už neumím ani představit.

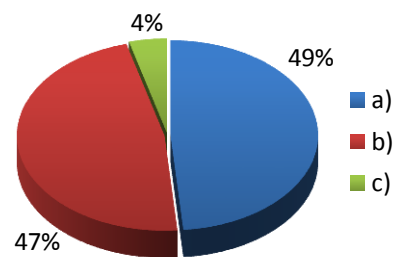
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

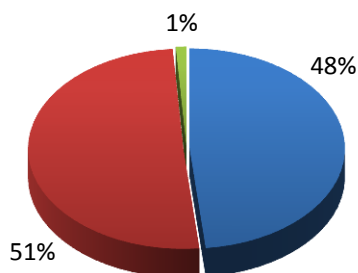
Pouze dívky:

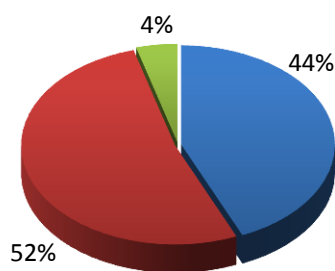
Otázka č. 16 (rodiče): Myslíte, že by se váš syn/dcera bez televize obešel/obešla?

- a) Myslím, že úplně bez problémů.
- b) Asi ano, ale myslím, že by mu/jí chyběla.
- c) Myslím, že si život bez televize už nedovede vůbec představit.

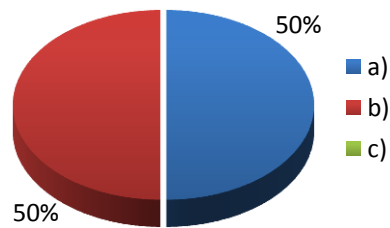
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

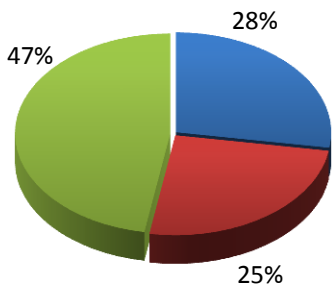
Pouze ženy:

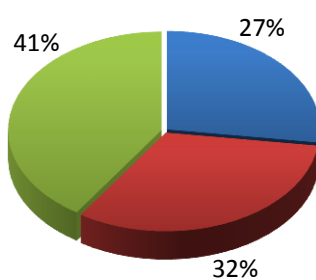
Otázka č. 17 (žáci): Pál/a by sis dívat se na TV častěji společně s rodiči?

- a) Ano, myslím, že bychom se měli spolu častěji dívat.
- b) Ne, vyhovuje mi, když se můžu dívat sám/sama kdy chci a na co chci.
- c) Je mi to jedno.

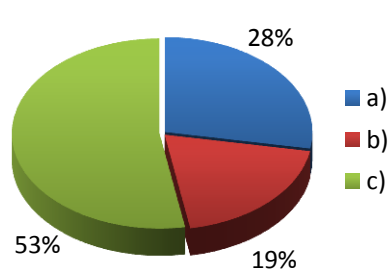
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

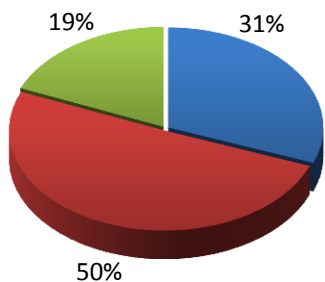

■ a)
■ b)
■ c)

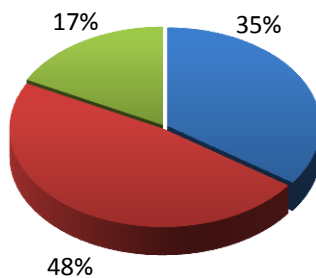
Otázka č. 17 (rodiče): Pálali byste si společně s ním/ní dívat na TV častěji?

- a) Ano, myslím, že bychom se měli častěji spolu dívat.
- b) Ne, nepřeji si trávit se synem/dcerou více času zrovna u televize.
- c) Je mi to jedno.

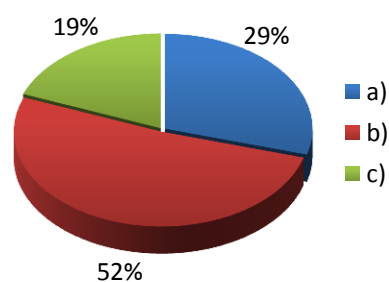
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

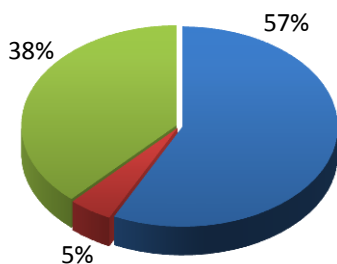

■ a)
■ b)
■ c)

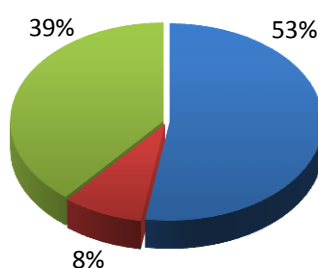
Otázka č. 18 (žáci): Přejal/a by sis s rodiči trávit více času jinde než u televize?

- a) Ano, myslím, že bychom spolu měli trávit více času.
- b) Ne, mám televizi rád/a a rodičům nevadí, že u ní trávím čas.
- c) Je mi to jedno.

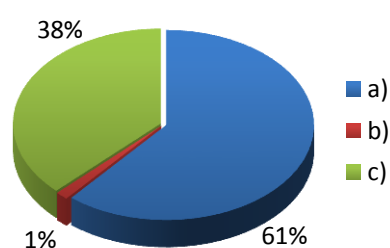
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

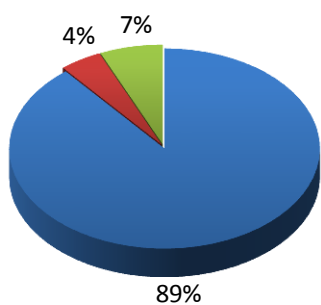

■ a)
■ b)
■ c)

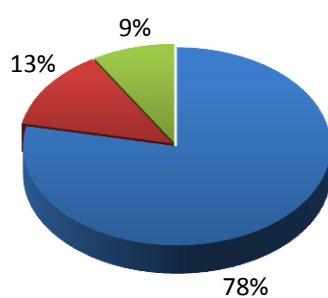
Otázka č. 18 (rodiče): Přejali byste si s ním/ní trávit více času jinde než u televize?

- a) Ano, myslím, že bychom spolu měli trávit více času.
- b) Ne, máme všichni televizi rádi, takže společné chvíle trávíme u ní.
- c) Je mi to jedno.

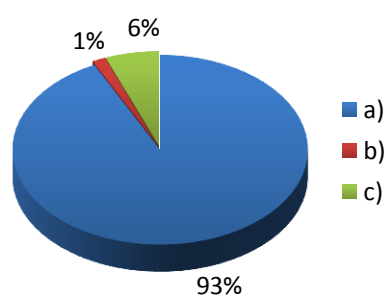
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

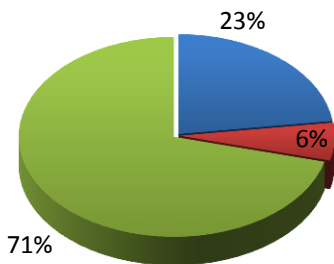

■ a)
■ b)
■ c)

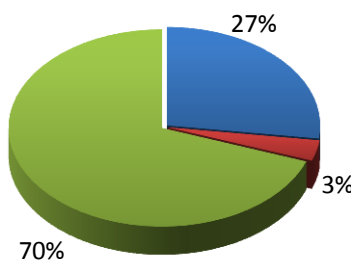
Otázka č. 19 (žáci): Myslíš, že televize ovlivňuje tvůj vztah s rodiči?

- a) Ano, myslím, že bez televize bychom si byli bližší.
- b) Myslím, že ano, ale nehodlám to nijak měnit.
- c) Myslím, že ne, náš vztah by byl bez televize pravděpodobně stejný.

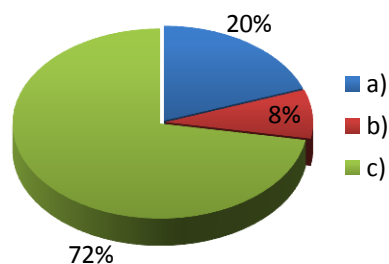
Žáci dohromady:

Pouze chlapci:

Pouze dívky:

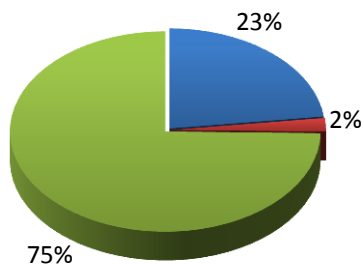

a)
b)
c)

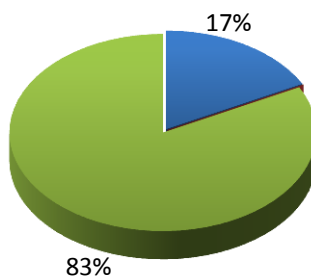
Otázka č. 19 (rodiče): Myslíte, že televize ovlivňuje váš vztah s dcerou/synem?

- a) Ano, myslím, že bez televize bychom si byli bližší.
- b) Myslím, že ano, ale nehodlám to nijak měnit.
- c) Myslím, že ne, náš vztah by byl bez televize pravděpodobně stejný.

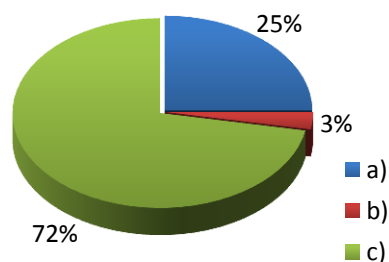
Rodiče dohromady:

Pouze muži:

Pouze ženy:

a)
b)
c)

5.6 Interpretace a diskuse výsledků

Ačkoliv se procento návratnosti dotazníků od žáků a dotazníků od rodičů mírně liší, výsledky jsou reprezentativní a odpovídají skutečnosti. Zajímavým zjištěním je, že názory rodičů se často liší od názoru dětí, což jen potvrzuje myšlenku této práce, tedy že spolu děti a rodiče v dnešní době příliš často nekomunikují (alespoň co se týče televizní konzumace). Nesdělují si svá přání navzájem a rodiče také často vybírali odpovědi spíše podle toho, co si myslí sami, než podle toho, co vědí o svých dětech a jejich přáních. Ostatně je to taky prokazatelné právě v některých výsledcích předkládaného dotazníkového šetření.

I přes domněnku, že televizi dnes najdeme v každé z domácností, průzkum dokazuje, že to není tak úplně pravda. Je to tím, že jsou televizní obrazovky často nahrazovány obrazovkami počítačovými. Dle provedeného výzkumu má televizi „pouze“ 87 % z dotazovaných žáků (83 % rodičů). Většinové procento těch, kteří televizi nevlastní, tvoří dívky (22 %).

Je zajímavé, že 5 % dotazovaných žáků odpovědělo, že u televize stráví více jak 4 hodiny denně až celé odpoledne. Z rodičů nikdo tuto odpověď nezvolil, což znamená, že nevědí, ani se nezajímají, že jejich děti tráví u televize takové množství času. Nejčastěji volenou odpovědí bylo, že žáci sledují televizi 1 – 3 hodiny denně (46 %), ale velké procento (42 %) také uvedlo, že sleduje televizi méně než hodinu denně, což je oproti dostupným a v práci uváděným výzkumům z minulých let potěšující zjištění.

Celých 42 % žáků uvedlo, že mají k dispozici svou vlastní televizi ve svém pokoji. Z toho tvoří 12 % žáci, kteří o ni poprosili rodiče a 30 % žáci, kterým ji rodiče sami do pokoje koupili. To jen potvrzuje domněnku, že aktuálním trendem je pořizování televízí do dětských pokojů. Horší je ovšem zjištění, že většina takových nákupů byla uskutečněna na základě rozhodnutí rodičů, nikoliv dětí. Velké procento rodičů (59 %) si myslí, že jejich dítě televizi do pokoje ani nechce. Přitom tuto skutečnost, že televizi do svého pokoje nechce, uvedlo pouhých (oproti rodičům) 34 % žáků. Tedy téměř polovina rodičů nemá ponětí o tom, že jejich děti televizi do pokoje chtějí.

Odpovědi na otázku – které pořady děti sledují, se výrazně neliší. Pouhé 2 % rodičů uvedlo, že netuší, jaké pořady mají jejich děti rády. I to ale potvrzuje hypotézu, že vážne komunikace mezi rodiči a dětmi v důsledku samostatného sledování televize.

K velmi zásadnímu zjištění došlo u otázky č. 5, jestli se žák raději dívá na televizi sám nebo s rodiči. Odpověď, kterou žáci vybrali, se totiž výrazně liší od toho, co si o stejné otázce myslí rodiče. Totiž 53 % žáků uvedlo, že se nejraději na televizi dívají sami nebo s kamarády a pouze 38 % uvedlo, že s rodiči (dle výzkumu volba „s rodiči“ znamená spíše s matkou nežli s otcem). Zatímco 63 % rodičů se domnívá, že jejich děti upřednostňují dívání se s nimi a pouhých 25 % si myslí, že se raději dívají sami nebo s kamarády. Opět to potvrzuje myšlenku, že rodiče se dostatečně nezajímají o televizní konzumerismus svých dětí. Pouhých 8 % rodičů dovoluje dětem sledovat televizi pouze v jejich přítomnosti, což je opravdu málo. Více jak polovina rodičů i žáků pak uvedla, že dohromady se dívají pouze na filmy a seriály, které je všechny baví. 14 % žáků uvedlo, že nikdy nesleduje televizi s rodiči. 17 % chlapců uvedlo, že se dívá na zpravodajství, protože je zajímavé, co se děje. Zajímavé je, že tuto možnost připouštěly spíše matky než otcové.

K velké odlišnosti názorů došlo také u otázky, jestli si děti s rodiči o pořadu, který spolu viděli, povídají. Odpověď ano uvedlo 50 % žáků a 78 % rodičů. Že ne ovšem uvedlo 44 % žáků a pouze 14 % rodičů. Ačkoliv tedy rodiče mají pocit, že si s dětmi o TV povídají, žáci mají názor poněkud odlišný. 13 % rodičů pak uvedlo, že o konverzaci jeví zájem pouze oni, ale děti nikoliv.

Další velice zajímavý postřeh jsem zaznamenala u otázky, jestli se rodiče zajímají o to, jak často se děti na televizi dívají. Ačkoliv celých 81 % rodičů uvedlo, že pozorně kontroluje, jak často se jejich dítě na televizi dívá, 54 % žáků uvedlo odpověď, že se rodiče o tuto věc nezajímají a je jim to jedno. Ve většině případů ovšem rodiče uvedli, že nepovolují svým dětem sledování televize po desáté hodině večer. Výjimkou jsou dny, kdy nemusí žák následující den do školy. „Pouze“ 18 % žáků uvedlo, že se může na televizi po desáté večer dívat kdykoliv chce. Podobně rozdílné názory se vyskytly také u následující otázky, jestli se rodiče zajímají o to, na které pořady se děti dívají. Celých 77 % rodičů uvedlo, že pořady vybírají nebo schvalují, protože nechtějí, aby jejich děti sledovaly něco nevhodného. Ovšem tuto odpověď zvolilo pouze 28 % žáků. Většina (72 %) žáků uvedla, že je rodičům celkem (nebo úplně) jedno, které pořady sledují.

Pokud jde o rozhodnutí, zda trávit čas s rodiči nebo u televize, většina žáků (77 %) volí možnost být s rodiči někde „mimo televizi“. 17 % žáků by šlo s rodiči jen

proto, že to chtějí rodiče a 6 % žáků by s rodiči nešlo a raději by se dívalo na televizi. Zajímavé je, že až 16 % rodičů uvádí, že když syn/dcera nebude chtít jít, půjdou raději někam sami s přáteli nebo partnerem.

Poměrně dobré zjištění je, že se rodiče a děti kvůli televizi příliš nehádají (děti 71 %; rodiče 55 %). I když 28 % žáků a 40 % rodičů uvádí, že přeci jen je televize občas předmětem hádky. Většinou je to tím, že žák kvůli televizi zanedbává školní povinnosti. Souvisí to také s další otázkou, kde rodiče uvádějí, že jim nevadí, když děti sledují televizi při jídle, ale velmi nekompromisní jsou, pokud jde o sledování televize při učení. Pouze 33 % rodičů (18 % žáků) uvádí, že televizi zakazují jak při jídle, tak při učení. Někteří rodiče (25 %) také zakazují televizi jako trest za nějaký prohřešek, čímž je ovšem znepokojeno pouze 18 % žáků. Většina rodičů (50 %) v dnešní době však spíše než televizi zakazuje jiná média, zejména počítač nebo mobilní telefony, což, jak uznávají rodiče i děti, je větší trest.

Téměř polovina žáků (49 %) uvádí, že by se v dnešním světě obešla bez televize úplně bez problémů. Druhá „polovina“ (47 %) žáků uvádí, že by se bez televize sice obešla, ovšem chyběla by jim. Pouhá 4 % žáků odpověděla, že si život bez televize už neumí představit. Tato vysoká procenta opět souvisí s tím, že většinu funkcí, které byly po zavedení televize nové a inovativní, dnes nahradily počítače (filmy, informace, zábava). Poměr odpovědí rodičů na tuto otázku je velmi podobný.

Na otázku, zda by si přáli trávit více společného času u televize, odpovědělo ano 28 % žáků a 31 % rodičů. Celých 47 % žáků pak uvedlo, že si nepřeje trávit více času společným sledováním, jelikož jim vyhovuje, když se mohou dívat na to, co chtějí a v době, kdy chtějí. Většina rodičů (50 %) uvedla, že si nepřeje trávit společný čas se svými dětmi právě u televize. Naopak trávit více společného času jinde než u televize si přeje 89 % rodičů a „pouze“ 57 % žáků. 38 % žáků je jedno, jestli budou trávit volný čas s rodiči nebo u televize. Dle očekávání na tuto otázku zvolilo odpověď b, tedy „ne, máme televizi rádi, takže společné chvíle trávíme u ní,“ poměrně velké procento otců (13 %).

Pouze 23 % žáků i rodičů si myslí, že televize má vliv na jejich vzájemný vztah a že bez ní by si byli pravděpodobně bližší. Celých 75 % rodičů a 71 % žáků ovšem nemá dojem, že by televize měla na jejich vzájemný vztah nějaký vliv. Pouze 6 % žáků (2 % rodičů) si myslí, že televize má na tento vztah vliv, ale nehodlá situaci nijak měnit.

Odlišné odpovědi žáků a rodičů na některé meritorní (důležité, nezbytné pro výzkum a potvrzení hypotéz) otázky potvrzují hypotézu č. 1: *Když sledují děti a rodiče televizi odděleně, nemá to dobrý vliv na vzájemnou komunikaci, jelikož dochází k odcizení a oslabení vztahu mezi nimi.* Průzkum prokázal, že rodiče a děti spolu málo komunikují, alespoň co se týče televizního chování. Rodiče například nevědí, že jejich děti touží mít televizi ve svém pokoji, mylně se domnívají, že tráví čas u televize raději s nimi než s kamarády a někteří ani nevědí, jaké pořady jejich děti rády sledují a jak často.

Úzce to souvisí s potvrzením hypotézy č. 2: *I přesto, že si rodiče uvědomují rizika spojené s častým sledováním televize, nesnaží se konzumaci televizních obsahů svých dětí dostatečně korigovat.* Dokazuje to výsledek, že poměrně vysoké procento rodičů (29 %) pořídilo do dětského pokoje televizi samo od sebe a můžeme k tomu přičíst také těch 9 % rodičů, kteří „podlehli“ přáním svých dětí a televizi jim koupili na základě žádosti. Tuto hypotézu potvrzuje také fakt, že velké množství rodičů nechá své děti sledovat televizi po desáté hodině večer, kdy jsou pořady označeny jako „nevhodné pro děti a mladistvé“. Spousta dotazovaných žáků (44 %) má také dojem, že si s nimi rodiče o pořadech ani jiném televizním vysílání dostatečně nepovídají.

Výzkumem byla potvrzena také hypotéza č. 3: *Dnešní děti a pubescenti mají mnohem větší zájem trávit volný čas s kamarády (či médii) než s rodiči i přesto, že rodiče zájem o společné chvíle mají a projevují.* Celkem 53 % žáků totiž uvedlo, že mnohem raději se na televizi dívají sami nebo s kamarády než s rodiči. Naopak 63 % rodičů si myslelo (nebo spíše asi doufalo), že se na televizi jejich děti raději dívají s nimi. Rodiče (50 %) projevíli zájem o trávení volného času zejména u otázky č. 17, když vybrali odpověď, že nemají zájem trávit volný čas s dětmi zrovna u televize, a u otázky č. 18, kde celých 89 % rodičů potvrdilo, že si myslí, že by měli se svými dětmi trávit více času.

ZÁVĚR

Ačkoliv dnešní mládež považuje internet za lepší alternativu televize, hraje televizní obrazovka stále důležitou roli ve většině domácností. Kvantitativní výzkum ukázal, že trend vybavování dětských pokojíků elektronickými médii rozhodně není na ústupu, ba naopak. I přesto, že v průzkumu děti i rodiče uvádějí, že televize neovlivňuje jejich vzájemný vztah, je patrné, že tomu tak není. V důsledku samostatného sledování televize vážně komunikace mezi dětmi a rodiči. A i když si rodiče myslí, že dostatečně korigují mediální život svých dětí, je patrné, že děti mají názor poněkud odlišný. Z dotazníkového šetření je totiž možné vyčíst také to, že někteří rodiče odpovídali na otázky, aniž by znali skutečný názor svých dětí. Ovšem aby rodiče znali názory svých dětí, nebylo cílem výzkumu. Naopak – skrze výzkum se podařilo dokázat, že názory rodičů a dětí na trávení volného času ve společnosti televizních obrazovek se někdy podstatně liší. Dotazníkové šetření tak krásně prokázalo myšlenku, která byla od začátku předmětem této bakalářské práce. Tedy že televize je i v dnešním světě překážkou v dobře fungujícím vztahu mezi žáky základních škol a jejich rodiči.

Bakalářská práce může sloužit jako východisko pro další studie a výzkumy v oblasti dětského mediálního konzumerismu. Bylo by zajímavé zjistit, jestli výsledky tohoto výzkumu byly ovlivněny demografickým výběrem cílové skupiny. Byly by výsledky dotazníkového šetření stejné, kdyby byli cílovou skupinou žáci z vesnice mimo dosah velkoměsta? Vhodným východiskem by také byla pro kvantitativní analýzu mediálních obsahů určených pro děti. V tomto případě bych doporučila udělat analýzu pomocí hloubkových rozhovorů o tom, jak děti vnímají některé pořady pro ně určené.

Předkládaná práce může být v praxi vodítkem nejen pro rodiče, ale také pro učitele. Může být podkladem pro vzdělávací semináře. Dokládá totiž, že je potřeba nejen děti, ale i rodiče dále vzdělávat v oblasti mediální výchovy a zlepšit mediální gramotnost obyvatel v České republice. Rodičům může být informačním materiálem a návodem, jak zlepšit organizaci volného času, který jejich děti tráví u televize. I pro mě byla jak teoretická, tak praktická část této práce velkým přínosem, neboť mi pomohla ujasnit některé zatím neujasněné myšlenky, potvrdila mé hypotézy, se kterými jsem do práce vstupovala a přiměla mě přemýšlet nad dalšími nápady a výzkumy, jejichž výsledky bych ráda v budoucnu zprostředkovala nebo alespoň viděla.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

České zdroje

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-858-5011-7.

BOURDIEU, Pierre. *O televizi*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. Edice světových autorů (Doplněk). ISBN 80-723-9122-4.

BUERMANN, Uwe a Radomil HRADIL. *Jak (pře)žít s médii: příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. Vyd. 1. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-808-6600-581.

DE FLEUR, Melvin L. a Sandra J. BALL-ROKEACH. *Teorie masové komunikace*. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-718-4099-8.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-720-3124-4.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-717-8927-5.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-807-3674-663.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-807-3672-874.

KON, Igor Semjonovič. *Kapitoly z psychologie dospívání*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické vydavatelství, 1986.

KRÁTKÁ, Zdeňka. *Funkce školy a školního vzdělávání v současném pojetí*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Management vzdělávání. Vedoucí diplomové práce Doc. Jaroslav Kalous, Ph.D.

MACHKOVÁ, Hana. *Mezinárodní marketing*. Vyd. 2, rozšířené a přepracované. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1678-X.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8200-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozšířené a přepracované. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

PETRUSEK, Miloslav. *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009. ISBN 978-808-7207-024.

POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti: veřejná komunikace ve věku zábavy*. Vyd. 2., opravené. Praha: Mladá fronta, 2010. ISBN 978-802-0422-064.

ŘÍČAN, Pavel a Drahomíra PITHARTOVÁ. *Krotíme obrazovku: jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-717-8084-7.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. Vyd. 6., revidované a doplněné, Praha: Grada, 2010. ISBN 978-802-4731-339.

SMOLÍKOVÁ, Klára. *Ovladač je můj aneb jak na média: praktický rádce pro každého, kdo chce mít média v hrsti*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-000-1865-9.

SOUČKOVÁ, Terezie. *Rodina jako prostředí primární socializace*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra primární pedagogiky. Vedoucí bakalářské práce Doc. PaedDr. Hana Horká, CSc.

SPITZER, Manfred. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. 1. vyd. Brno: Host, 2014. ISBN 978-807-2948-727.

ŠEĐOVÁ, Klára. *Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno, 2006. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd. Školitelka Doc. PhDr. Milada Rabušicová, Dr.

ŠMOKOVÁ, Marcela. *Vliv médií na děti předškolního věku*. Brno, 2013. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce PhDr. Mgr. Iva Žaloudíková, Ph.D.

ŠVARCOVÁ, Alžběta. *Zobrazování norem a sankcí v pořadu Kostičky*. Praha, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

Zahraniční zdroje

GUNTER, Barrie and Jill MCALEER. *Children and television*. London: Routledge, 1997. ISBN 0-415-14451-5

POSTMAN, Neil. *The Disappearance of Childhood*. London: W. H. Allen, 1983. ISBN 0679751661.

Internetové zdroje

AAS ČR. *Průzkum prázdninových aktivit*. Průzkum [online]. Praha, 2014 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <https://www.aascr.cz/deti-ke-sportu-nemaji-vztah-o-prazdninach-dominovala-elektronika-ukazal-dalsi-pruzkum-aas-cr/>

BARBARIČ, Juraj. *Vliv médií*. In: *JurajBarbaric.eu* [online]. Brno, 2011 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.tf.jcu.cz/getfile/31eb2b8350a190e4>

CZECH, Lumír. *Společenské důsledky medializace skutečnosti*. 2010. In: *Inflow: Information journal* [online]. 2007, 2013 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/spolecenske-dusledky-medializace-skutecnosti>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *ČSÚ* [online]. 2013, 2015 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

DOPITA, Miroslav. *Školní třída jako sociální skupina* [online]. Pedagogická fakulta. Olomouc, 2014 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/aktuality/2014/Dopita_25_9_2014_FF.doc

DOTAZNÍK-ONLINE. *Dotazník - online: Jak na dotazník* [online]. 2007 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://www.dotaznik-online.cz/>

FACTUM INVENIO, S.R.O. a NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE, BOČAN, Miroslav. *Zdroje informací a kritéria při výběru volnočasových aktivit*. Průzkum [online]. Praha, 2008 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z:

<http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/nazory-rodicu-na-traveni-volneho-casu-u-deti-92.html> a <http://www.vyzkum-mladez.cz/cs/registr/vyzkumy/161-zdroje-informaci-a-kriteria-pri-vyberu-v.html>

FRIEDLAENDEROVÁ, Hana. *Děti a média – díváte se s dětmi na televizi, nebo ji sledují samy?*. In: *Rodiče vítáni* [online]. 2011 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.rodicevitani.cz/pro-rodice/deti-a-media-divate-se-s-detmi-na-televizi-nebo-ji-sleduji-samy/>

KUNCOVÁ, Jana. *Děti a média: vyhrávají televize a internet*. In: *Mediaguru* [online]. 2011 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2012/03/deti-a-media-vyhravaji-televize-a-internet/#.VKbivCuG8ty>

KVAPIL, Karel. *Mediální gramotnost patří ke vzdělání*. In: *Novinky* [online]. Praha, 2013: Borgis, a.s., 2003, 2015 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kariera/296660-medialni-gramotnost-patri-ke-vzdelani.html>

MEDIARESEARCH, A.S. *LSS výzkum životního stylu dětí a mládeže ve věku 4 – 14 let*. Výzkum [online]. Praha, 2011 [cit. 2015-01-17].

MIHÁL, Vladimír. *PEDIATRIE PRO PRAXI. Dopad televize na vývoj dítěte* [online]. Olomouc, 2012. Dostupné z: <http://www.pediatriepropraxi.cz/pdfs/ped/2012/04/21.pdf>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (MŠMT). *Volný čas a prevence u dětí a mládeže: A co má dítě dělat, když nemá co dělat?*. Dokument [online]. Praha, 2002 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/7327_1_1/download/

RADA PRO ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ. *Děti a média* [online]. 2012 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/>

RADA PRO ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ. *Stav mediální gramotnosti v ČR, FÁZE II - Výzkum úrovně mediální gramotnosti obyvatelstva do 15 let*. Průzkum [online]. Praha, 2011 [cit. 2015-01-05]. Dostupné z:

<http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-do-15.pdf>

VAŠE DĚTI. *Hravě žij zdravě*. Internetový kurz [online]. Praha, 2009 [cit. 2015-01-05]. Dostupné z: <http://www.vasedeti.cz/tipy-a-rady/ostatni-tipy-a-rady/hrave-zij-zdrave/>

VRANKOVÁ, Eva. *Ujasněme si pojmy: Mediální gramotnost*. In: *NIDM* [online].

Praha: Národní institut pro další vzdělávání a Národní institut dětí a mládeže

Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Praha, 2006 [cit. 2015-01-04]. Dostupné

z: <http://www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/medialni-vychova-a-medializace/realizace/ujasnome-si-pojmy-medialni-gramotnost>

Ostatní zdroje

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách). 2010 [online]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=8SDfJ6mYVMGTVVx10KV1gWQ6XqGQp0WYKspyj4JCSTQG84dg6n2D!-1395479207?uri=CELEX:32010L0013

Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. 9. 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *MŠMT* [online], 2004, s. 20.

Dostupné z:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCKQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.msmt.cz%2Ffile%2F19743%2Fdownload%2F&ei=8CbFVMreKITuULGJgfgG&usg=AFQjCNEOy0CzzPpxJ6lBHJF-z0SUcPGnFw&sig2=81lbE37hqtQ1pviLWpm9_Q

SEZNAM ZKRATEK

AAS ČR – Asociace amatérských sportů České republiky

LSS – LifeStyle Survey (výzkum životního stylu)

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OSN – Organizace spojených národů

RRTV – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky

Tabulka 1: Nabízené televizní pořady dle zaměření od roku 1989 do roku 2013, s. 14

Tabulka 2: Časový harmonogram výzkumu, s. 44

Grafy

Graf 1: Počet žáků na základních školách v ČR v období od r. 1989 do r. 2014, s. 14

Graf 2: Struktura funkcí školy jako organizace, s. 16

Graf 3: Názory rodičů na trávení volného času dětí ve věku 6 – 15 let, s. 19

Graf 4: Preferenze médií dle různých požadavků, s. 20

Graf 5: Konzumace médií ve volném čase, děti 4 – 14 let, s. 23

Graf 6: Dětské pokojíčky dle věku dětí a počtu sourozenců, s. 29

Graf 7: Mediální vybavenost dětských pokojů, s. 30

Graf 8: Složení respondentů, s. 42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – dotazník předkládaný žákům ZŠ.....	I
Příloha B – dotazník předkládaný rodičům žáků ZŠ.....	V

PŘÍLOHY

Příloha A – dotazník předkládaný žákům ZŠ

Milý žáku, žákyně,

pro svou odbornou práci potřebuji zjistit některé informace ohledně trávení času žáků základních škol u televize. Tímto tě žádám o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku. Zakroužkuj vždy odpověď, která se nejvíce blíží pravdě. Všechny údaje, které zde vyplníš, jsou důvěrné a použiji je pouze pro potřeby své odborné práce. Dotazník je anonymní a nemá v žádném případě vliv na tvé školní hodnocení a neuvidí ho ani tví rodiče. Za pravdivé vyplnění tohoto dotazníku ti předem děkuji.

1. Jsem:

- a) Muž a jsem v ..... ročníku ZŠ
- b) Žena a jsem v ..... ročníku ZŠ

2. Máte doma televizi?

- a) Ano
- b) Ne (*v tomto případě se tě bohužel tento dotazník netýká. Prosím, odevzdej ho zpět*)

3. Jak často sleduješ televizi, když zrovna nejsi ve škole?

- a) Méně než hodinu denně.
- b) Přibližně 1 až 3 hodiny denně.
- c) Přibližně 3 až 4 hodiny denně.
- d) 4 hodiny a více. Sledováním televize trávím téměř celé odpoledne.

4. Máš televizi ve svém pokoji?

- a) Ano, poprosil jsem o ní rodiče.
- b) Ano, rodiče mi jí sami koupili.
- c) Ne, ale chtěl bych jí.
- d) Ne a ani mít nechci.

5. Na co se rád/a díváš?

- a) Na seriály a jiné zábavné pořady
- b) Na filmy
- c) Na zprávy
- d) Na sport

6. Díváš se na televizi raději sám/sama nebo s rodiči?

- a) Sám/sama (případně s kamarády), jsem rád/a, když mě nikdo neruší.
- b) S rodiči, jsem rád/a když jsme u TV spolu a povídáme si.
- c) Sám/sama, ale raději bych koukal/a s rodiči.
- d) Můžu jen za přítomnosti rodičů, ale raději bych se díval/a sama.

7. Na které pořady koukáš s rodiči? Proč?

- a) Na seriály a pořady, které mě sice nebaví, ale rodiče mi nedovolí přepnout program.
- b) Na zprávy, které mě sice nebaví, ale rodiče mi nedovolí přepnout program.
- c) Spolu koukáme jen na seriály a filmy, které nás všechny baví.
- d) Na zprávy, protože mě zajímá, co se děje.
- e) Nikdy nekoukám na televizi s rodiči.
- f) Jiné.....

8. Díváš se častěji s mámou nebo s tátou?

- a) S mámou
- b) S tátou
- c) Nikdy nekoukám na televizi s rodiči.
- d) S oběma

9. Povídáš si s rodiči o pořadu, který jste spolu v televizi viděli?

- a) Ano.
- b) Ano, ale nebaví mě to. Dělam to jen proto, že se chtějí bavit rodiče.
- c) Ne, nepovídáme.

10. Zajímají se rodiče o to, jak často se na televizi díváš?

- a) Ano, pořád mě upozorňují nebo nadávají, že se dívám moc často.
- b) Ne, je jim to jedno.
- c) Ano, ale při odpovědi většinou lžu, protože nechci, aby si mysleli, že se dívám moc často.

11. Zajímají se rodiče o to, na které pořady se díváš?

- a) Ano, oni určují nebo schvalují, na co se mohu dívat a na co ne.
- b) Ano, ale je jim celkem jedno, na co se koukám.
- c) Ne, je jim úplně jedno, na co koukám.

12. Sleduješ televizi po desáté hodině večer?

- a) Ano, kdykoliv chci.
- b) Ano, ale jen když mi to rodiče dovolí.
- c) Ne, nesleduji.

13. Když tě rodiče chtějí vzít na zábavnou akci pro mládež anebo máš možnost se sám koukat doma na svůj oblíbený film či seriál, co si vybereš?

- a) Půjdu s rodiči, jsem rád/a když s nimi mohu trávit volný čas, film si přeci můžu pustit i jindy.
- b) Půjdu s nimi, ale jen proto, že chtějí oni.
- c) Nepůjdu s nimi. Klidně mě nechají doma, když řeknu, že se chci koukat na televizi.

14. Je někdy tvé sledování televize předmětem hádky s rodiči?

- a) Ano, velice často, hlavně kvůli údajnému zanedbávání školních povinností.
- b) Ano, občas.
- c) Ne, nikdy se kvůli televizi nehádáme.

15. Vadí rodičům, když máš televizi zapnutou během učení nebo jídla?

- a) Ano, od mala mi televizi při učení a jídle zakazují.
- b) Ne, když udělám do školy to, co mám.
- c) Ano vadí, ale jen při učení, při jídle ne.
- d) Nevadí.

16. Zakazují ti rodiče dívání na televizi jako trest, když máš nějaký průšvih?

- a) Ano, a štvě mě to.
- b) Ano, ale je mi to jedno.
- c) Ne, většinou mi zakazují počítač, telefon, aj.
- d) Nezakazují mi nic.

17. Myslíš, že by ses bez televize obešel/obešla?

- a) Ano, úplně bez problémů.
- b) Asi ano, ale chyběla by mi.
- c) Ne, neobešel/neobešla. Život bez televize si už neumím ani představit.

18. Pál/a by sis dívat se na TV častěji společně s rodiči?

- a) Ano, myslím, že bychom se měli spolu častěji dívat.
- b) Ne, vyhovuje mi, když se můžu dívat sám/sama kdy chci a na co chci.
- c) Je mi to jedno.

19. Příklad/a by sis s rodiči trávit více času jinde než u televize?

- a) Ano, myslím, že bychom spolu měli trávit více času.
- b) Ne, mám televizi rád/a a rodičům nevadí, že u ní trávím čas.
- c) Je mi to jedno.

20. Myslíš, že televize ovlivňuje tvůj vztah s rodiči?

- a) Ano, myslím, že bez televize bychom si byli bližší.
- b) Myslím, že ano, ale nehodlám to nijak měnit.
- c) Myslím, že ne, náš vztah by byl bez televize pravděpodobně stejný.

Příloha B – dotazník předkládaný rodičům žáků ZŠ

Milý rodiči,

pro svou bakalářskou práci potřebuji zjistit některé informace ohledně trávení času žáků základních škol u televize. Proto dostal/a váš syn/dcera podobný dotazník. Zajímalo by mě, jaký máte názor na toto téma také vy rodiče. Tímto vás žádám o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku. Zakroužkujte vždy odpověď, která se nejvíce blíží pravdě. Všechny údaje, které zde vyplníte, jsou důvěrné a anonymní a použiji je pouze pro potřeby své odborné práce. Za pravdivé vyplnění vám předem děkuji. **Vyplněný dotazník prosím předejte v zalepené obálce zpět svému synovi/své dceři. Velice vás prosím, pokud je to alespoň trochu možné, dohlédněte na to, aby jej donesl/a do školy a odevzdala třídní učitelce/učíteli.** Děkuji.

1. Jsem:

- a) Muž a můj syn/dcera je v ..... ročníku ZŠ
- b) Žena a můj syn/dcera je v ..... ročníku ZŠ

2. Máte doma televizi?

- a) Ano
- b) Ne (*V tomto případě se vás tento dotazník netýká. Prosím, zakroužkujte odpověď B a dejte zpět do obálky*)

3. Přibližně jak často má váš syn/dcera zapnutou televizi ve svém volném čase?

- a) Myslím, že méně než hodinu denně.
- b) Přibližně 1 až 3 hodiny denně.
- c) Myslím, že více než 3 hodiny, někdy až celé odpoledne.
- d) Vůbec netuším.

4. Má váš syn/dcera televizi ve svém pokoji?

- a) Ano, poprosil/a nás o ní, tak jsme mu/jí ji koupili.
- b) Ano, koupili jsme mu/jí sami od sebe, aby měl pohodlí on/ona i my.
- c) Ne, ale pořád nás o ni prosí. My ale nechceme, aby jí tam měl/a.
- d) Ne a ani sám/sama mít nechce.

5. Víte, které pořady má rád/a?

- a) Seriály a jiné zábavné pořady
- b) Filmy
- c) Zprávy
- d) Sport
- e) Nevím.

6. Myslíte, že se dívá na televizi raději sám/sama nebo s vámi?

- a) Myslím, že sám/sama. Má rád/a když ho/jí nikdo neruší.
- b) Myslím, že má rád/a dívání na TV s námi, když si můžeme povídat.
- c) Vzhledem k tomu, že nejsme moc doma, tak se dívá sám/sama, ale asi by se rád/a díval/a i s námi.
- d) Dovolujeme se mu/jí dívat na televizi jen za naší přítomnosti.

7. Na které pořady koukáte spolu a proč?

- d) Na seriály a pořady, které jsem si zapnul/a. Kouká se mnou, protože mu/jí nedovolím přepnout program.
- e) Na zprávy, ale jen proto, že jsem si je pustil/a já.
- f) Spolu koukáme jen na filmy a seriály, které nás všechny baví.
- g) Kouká s námi na zprávy, myslím si, že ho/ji zajímá, co se děje.
- h) Nikdy spolu nekoukáme na televizi.
- i) Jiné.....

8. Díváte se na televizi s ním/ní vy nebo váš partner (manžel)/partnerka (manželka)?

- a) Já
- b) Manžel/manželka
- c) Nikdy spolu nekoukáme na televizi.
- d) Oba

9. Povídáte si spolu o pořadu, které jste v televizi spolu viděli?

- a) Ano.
- b) Většinou se snažím začít konverzací já, ale bohužel syn/dcera o konverzací nejeví zájem.
- c) Ne, nepovídáme.

10. Zajímáte se o to, jak často se na televizi dívá?

- a) Ano, pozorně to kontroluji, a když se dívá často, upozorním na to, někdy i nadávám.
- b) Ne, je mi to celkem jedno.
- c) Ano, ale myslím, že mi lže, když říká, že se nedíval/a nebo že se díval/a jen chvíli.

11. Zajímáte se o to, na jaké pořady se dívá?

- a) Ano, pořady mu vybíráme nebo schvalujeme. Nechceme totiž, aby sledoval/a nevhodné pořady.
- b) Ano, ale je mi celkem jedno, na co se dívá.
- c) Ne, nezajímám, je mi to úplně jedno.

12. Dovolujete mu/jí se na televizi dívat po desáté hodině večer?

- a) Ano, dovoluji, když mám kontrolu nad tím, co sleduje a když druhý den nemusí vstávat do školy.
- b) Ano a je mi úplně jedno, na co se kouká.
- c) Ne, nedovoluji.

13. Máte možnost s ním/s ní jít na zábavnou akci pro mládež, ale on/ona se chce doma dívat na svůj oblíbený film či pořad. Donutíte ho/jí, aby šel/šla s vámi nebo ho/jí necháte trávit čas po svém?

- a) Donutím ho/jí, aby šel/šla se mnou, protože s ním/ní chci trávit více času.
- b) Donutím ho/jí, aby šel/šla se mnou, protože si myslím, že u televize tráví moc času (a chci s ním/ní trávit více času).
- c) Když nebude chtít, nechám ho/jí doma se dívat na televizi a půjdu někam s přáteli nebo s partnerem.

14. Je někdy sledování televize předmětem vaší hádky?

- a) Ano, velice často. Hlavně proto, že kvůli televizi zanedbává školní povinnosti.
- b) Ano, občas.
- c) Ne, nikdy se kvůli televizi nehádáme.

15. Vadí vám, když má televizi zapnutou během učení nebo jídla?

- a) Ano, od mala mu/ji televizi při učení a jídle zakazují.
- b) Ne, když udělá do školy to, co má.
- c) Ano vadí, ale jen při učení, při jídle ne.
- d) Nevadí.

16. Zakazujete mu/jí dívání na televizi jako trest, když má nějaký průšvih?

- a) Ano, většinou ho/ji tím pořádně naštvu.
- b) Ano, ale myslím, že je mu/jí to jedno.
- c) Ne, většinou zakazují počítač, tablet či telefon, to je větší trest.
- d) Nezakazuju mu/jí nikdy nic.

17. Myslíte, že by se váš syn/dcera bez televize obešel/obešla?

- a) Myslím, že úplně bez problémů.
- b) Asi ano, ale myslím, že by mu/jí chyběla.
- c) Myslím, že si život bez televize už nedovede vůbec představit.

18. Přáli byste si společně s ním/ní dívat na TV častěji?

- a) Ano, myslím, že bychom se měli častěji spolu dívat.
- b) Ne, nepřeji si trávit se synem/dcerou více času zrovna u televize.
- c) Je mi to jedno.

19. Přáli byste si s ním/ní trávit více jinde než u televize?

- a) Ano, myslím, že bychom spolu měli trávit více času.
- b) Ne, máme všichni televizi rádi, takže společné chvíle trávíme u ní.
- c) Je mi to jedno.

20. Myslíte, že televize ovlivňuje váš vztah s dcerou/synem?

- a) Ano, myslím, že bez televize bychom si byli bližší.
- b) Myslím, že ano, ale nehodlám to nijak měnit.
- c) Myslím, že ne, náš vztah by byl bez televize pravděpodobně stejný.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Linda Čtvrtečková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: Kombinované (VOŠ)

Název práce: Vliv televize na vzájemný vztah žáků ZŠ s rodiči

Rok: 2015

Počet stran textu: 62

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 17

Počet ostatních zdrojů: 2

Vedoucí práce: ThDr. et PhDr. Radek Mezuláník, Ph.D.